ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти Магістр

на тему: «Депозитні ресурси банку та ефективність управління ними»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Фінанси, банківська справа та страхування
спеціальності 072 Фінанси, банківська
справа та страхування
ступеня вищої освіти Магістр
групи 1
Білик О. Р.
Керівник: Дроботя Я. А.

Полтава - 2021 року

ЗМІСТ

ст.

ВСТУП.....5

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....9

1.1. Економічна сутність депозитних ресурсів комерційного банку та зміст управління ними.....9

1.2. Система показників оцінки ефективності управління депозитними ресурсами комерційного банку.....21

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....29

2.1. Аналіз стану управління залученням депозитних ресурсів комерційного банку.....29

2.2. Аналіз ефективності управління депозитними ресурсами комерційного банку.....44

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....54

3.1. Засоби оптимізації депозитних ресурсів комерційного банку.....54

3.2. Шляхи мінімізації фінансових ризиків під час формування депозитних ресурсів комерційного банку.....60

ВИСНОВКИ.....68

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....72

ДОДАТКИ.....77

ВСТУП

Актуальність теми. Депозитні ресурси комерційного банку – це досить вагома складова ресурсної бази банку, яка використовується для здійснення активних операцій, а отже і впливає на формування прибутку банку.

Окрім того варто зазначити, що депозити - це: можливість збільшення та розширення діяльності банку; можливість отримання доходу клієнтами банку; віддзеркалення можливостей здійснення активних операцій за термінами та відсотковими ставками.

Вважаємо, що політика відносно формування депозитів комерційного банку – це політика, яка не лише забезпечує дохід для клієнтів банків та формує можливість отримання даного доходу для банку (шляхом залучення ресурсів, які потім будуть надані у позику), а й політика, яка розширює або навпаки звужує можливості отримання кредитних ресурсів підприємствами, підприємцями різних галузей економіки та фізичними особами. А тому, з нашого погляду, дана тематика дослідження є досить актуальною не лише з погляду діяльності комерційних банків, бо вона позначається на діяльності всіх без винятку сфер економіки.

Дослідженням проблематики формування банківських ресурсів загалом та депозитних зокрема та здійснення процесу управління ними займалися М. Д. Алексеєнко, О. Ф. Андросова, В. Г. Бабенко-Левада, А. М. Герасимович, Н. І. Демчук, Т. О. Журавльова, Н. Є. Євдокимова, Л. І. Катан, О. Г. Коренева, І.М. Парасій-Вергуненко, Р. І. Тиркало, А. В. Череп, та інші вчені.

Незважаючи на наявний науковий доробок відносно депозитних ресурсів банків та управління ними залишаються відкритими питання сутності депозитних ресурсів, їх класифікації, систематизації показників оцінки ефективності управління депозитними ресурсами банку та власне ефективності управління депозитними ресурсами в реаліях України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота виконана в межах програми науково-дослідних робіт

кафедри фінансів, банківської справи та страхування за темою «Удосконалення механізму фінансової діяльності підприємств, організацій, установ».

Мета і завдання дослідження. Метою означеного нами дослідження є окреслення сутності депозитних ресурсів банку, теоретико-методичних поглядів здійснення процесу управління депозитними ресурсами банку та поглядів на процес оцінки ефективності управління депозитними ресурсами банку, розробка рекомендацій практичного характеру стосовно управління депозитними ресурсами банку, означення шляхів покращення стосовно даного управління в реаліях конкретного суб'єкту.

Поставлена мета в межах дипломної роботи реалізується завдяки формуванню наступних завдань:

- уточнити сутність поняття депозитні ресурси комерційного банку;
- дослідити складові депозитних ресурсів комерційного банку;
- визначити сутність, завдання стосовно здійснення управління депозитними ресурсами комерційного банку;
- узагальнити показники оцінки ефективності управління депозитними ресурсами банку;
- оцінити стан діяльності комерційного банку;
- дослідити стан управління депозитними ресурсами комерційного банку;
- розробити пропозиції з приводу процесу вдосконалення управління депозитними ресурсами комерційного банку.

Предмет і об'єкт дослідження. Об'єктом процесу дослідження є управління депозитними ресурсами банку, що є базисом здійснення активних операцій банку. Предметом здійснюваного дослідження є методичні аспекти стосовно оцінки депозитних ресурсів банку та дослідження стану управління ними.

Методи дослідження. За час написання дипломної роботи використання набули певні методи здійснення дослідження: абстрактно-логічний (узагальнення аспектів теоретичного спрямування); графічна методика, системність підходу

(оцінка депозитних ресурсів); методи зіставлення, порівняння, синтезу, аналізу (оцінка депозитних ресурсів та стану управління ними). Також набули використання підходи вертикального, горизонтального дослідження. За час дослідження використовувались програми Microsoft Word, Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною основою дослідження за час теоретичного узагальнення стали погляди теорії економічної, погляди науковців пов'язані з депозитними ресурсами банків, їх оцінкою, з управлінням останніми та покращенням управління, окрім того за час дослідження використовувалась законодавча база пов'язана з даною проблематикою.

Базою стосовно здійснення фінансового дослідження виступила звітність АТ КБ «ПриватБанк».

Наукова новизна та практичне значення одержаних результатів. Наукові результати отримані у ході написання дипломної роботи визначають новизну роботи і винесені на захист, до них належать:

-узагальнення поглядів дослідників з приводу поняття «депозитні ресурси банку»;

- узагальнення класифікаційних підходів поділу депозитних ресурсів банку;

- обґрунтування етапів стосовно управління депозитними ресурсами банку;

- дослідження стану управління депозитними ресурсами банку;

- визначення заходів з підвищення процесу забезпечення ефективності управління депозитними ресурсами банку.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота – самостійне дослідження, котре має наукове спрямування. Розробки і пропозиції дослідження авторські.

Апробація результатів дослідження. Позитивна оцінка стосовно дослідження та розробок, пропозицій була отримана під час оприлюднення на конференціях, а саме: IV Міжнародна науково-практична конференції, (Полтава, 24 березня 2021 р.), IV Всеукраїнська науково-практична

конференція, (Полтава 31 березня 2021 р.)., студентська наукова конференція Полтавської державної аграрної академії, (Полтава, 13 травня 2021 р.).

Публікації. Результати проведеного дослідження опубліковані, зокрема у вигляді матеріалів конференцій обсягом 0,28 др. арк.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, який нараховує 60 найменувань, містить 32 таблиці, 10 рисунків, 4 додатки. Основний зміст роботи викладено на 71 сторінці друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Економічна сутність депозитних ресурсів комерційного банку та зміст управління ними

Депозитні ресурси для банківської установи - залучені ресурси для банку, що виступають вагомою складовою активних операцій і є основою його діяльності, здійснюючи значний внесок в отримання прибутку. Так, власне саме залучені кошти вважаються найбільш прибутковою частиною всієї ресурсної бази банку. Як правило залучені кошти за своїми обсягами в декілька разів більші ніж власні банківські кошти.

В реаліях сьогодення, коли існує дефіцит кредитних ресурсів для банків, нестача обсягів кредитування банків міжнародними банківськими структурами питання залучення ресурсів від фізичних та юридичних осіб стає досить актуальним, банківські структури ведуть боротьбу за клієнтів, які формують депозити. Саме боротьба за клієнтів, шо формують депозити провокує банки до підвищення якості обслуговування, збільшення відсоткових ставок по депозитам, урізноманітнення видів депозитних рахунків, надання супутніх послуг, впровадження нових банківських продуктів.

Власне акцентуючи увагу на діяльності комерційних банківських структур варто сказати, що залучення грошових ресурсів з метою подальшого їх розміщення – базис діяльності комерційного банку. Слід сказати навіть більше: саме завдяки залученому капіталу у вигляді депозитів формується більшість ресурсів комерційного банку, що провокують прибуток.

Банки формують депозити від юридичних та фізичних осіб з використанням різних банківських рахунків, різних банківських ставок по депозитам, різних термінів їх залучення.

Вагомий внесок стосовно розвитку депозитних операцій, здійснили А.В. Череп, Р.І. Тиркало, А.М. Герасимович, І.М. Парасій-Вергуненко та інші вчені. Однак, варто відзначити, що проблематика стосовно депозитних операцій та управління ними все ж таки є не достатньо дослідженою.

Загалом формування ресурсної бази, значною складовою якої для банку є різного роду депозити – це одне із ключових питань в діяльності банку, бо впливає на ефективність діяльності банку та ефективність і розвиток діяльності банківської системи вцілому.

Саме наявність потрібних обсягів депозитів забезпечує можливість для комерційного банку здійснювати активну діяльність, яка формує прибуток (надавати сформовані депозити в кредит).

В Законі України «Про банки та банківську діяльність» зазначено, що депозити є вкладами, які розміщують клієнти на власних іменних рахунках в банку на засадах укладеного договору з банком на чітко обумовлений договором строк, під чітко обумовлені відсотки, в готівковій або ж безготівковій формі, в вітчизняній або ж іноземній валюті [47].

Варто акцентувати, що науковці по різному трактують сутність поняття депозит. Погляди науковців на дану категорію подані в межах табл. 1.1.

Дослідивши погляди науковців на категорію «депозит» хочемо відзначити, що найбільш ємне і точне визначення даної категорії подане саме в Положенні «Про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами». Визначення подане у положенні наводять подають і В. І. Варцаба та О. І. Заславська [6].

Варто також акцентувати і на тому, що в Україні, в період поки не було переходу на міжнародні стандарти відносно формування звітності, взагалі ототожнювались такі поняття як вклад та депозит. Так, зокрема і донині деякі науковці ототожнюють ці поняття: Коренева О. Г. [42], В. І. Варцаба та О. І. Заславська [6]. Окрім того дане ототожнення присутнє навіть у положенні «Про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами» [47].

Таблиця 1.1

Сутність категорії «депозит»

Автор, джерело	Сутність поняття
Положення «Про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами», [47]	Вклад (депозит) - це грошові кошти в готівковій або безготівковій формі у валюті України або в іноземній валюті або у вигляді банківських металів, які банк прийняв від вкладника, або які надійшли для вкладника на договірних засадах на визначений строк зберігання чи без зазначення такого строку (під процент або дохід в іншій формі), і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору
А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко, [15]	Депозит - зобов'язання банку з повернення та виплати відсотків стосовно тимчасово залучених ним коштів від фізичних та юридичних осіб або ж за цінними паперами
Л. І. Катан, Н. І.Демчук, В. Г. Бабенко-Левада, Т. О. Журавльова, [30]	Депозит - головне джерело грошових ресурсів для банку, яке формується з ціллю здійснення активних операцій
О. Г. Коренева, [42]	Депозит (вклад) - кошти, які вносять в комерційний банк його клієнти (фізичні і юридичні особи) на відповідні рахунки і використовуються згідно режиму рахунку та відповідного банківського законодавства
Р. І. Тиркало, [55]	Депозит – це грошові кошти, котрі мають форму готівки або ж безготівкову форму, мають вираз в національній або ж іноземній валюті, які передаються банку власником коштів або за дорученням власника для зберігання на певних умовах
А. В. Череп, О. Ф. Андросова, [59]	Депозит - грошові кошти, що мають форму виразу в національній або ж у іноземній валюті, які передані власником або ж іншою особою згідно доручення власника у формі готівки або ж у формі, що є безготівковою для зберігання на рахунку власника

А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко [15] визначаючи поняття депозит акцентують увагу саме на зобов'язанні банку перед клієнтом відносно повернення коштів та сплати відсотків. Однак, автори визначаючи сутність депозиту залишають поза увагою те, що депозит може мати не лише грошову форму, а й форму цінних паперів або ж банківських металів. Л. І. Катан, Н. І.Демчук, В. Г. Бабенко-Левада, Т. О. Журавльова [30] визначаючи сутність депозиту вказують на те, що він є головним джерелом поповнення фінансових ресурсів для банку. Дані науковці трактують визначення з позиції банківської установи, оминаючи форму в якій може утворюватися депозит, строки формування, виплати ймовірних

відсотків по вкладу. О. Г. Коренева [42] визначаючи сутність депозиту, по-перше ототожнює його з вкладом, а по-друге акцентує увагу на тому, що це кошти, які вносять на рахунок клієнти. Однак, дане визначення залишає поза увагою можливість формування депозитів у формі цінних паперів або ж банківських металів, окрім того автор залишає поза увагою, що формування депозиту відбувається на певний строк або ж без зазначення конкретного строку, а також передбачає (але на завжди) сплату відсотків.

Р. І. Трикало [55] вказує, що депозит є грошовими коштами, які вносить вкладник для зберігання, акцентуючи на тому, що вони можуть бути в національній або ж іноземній валюті, однак поза увагою науковець залишає те, що депозит може мати не лише грошову форму, а й форму цінних паперів або ж металів.

Підхід до трактування сутності депозиту А.В. Череп та О.Ф. Андросова [59] є аналогічним до підходу Р. І. Трикала [55].

Варто відзначити, що до переходу на міжнародні стандарти поточні рахунки взагалі не належали до депозитних, оскільки як вклади, так і депозити ще до недавна в Українській практиці являли собою кошти, які передбачають означення строку зберігання.

Варто акцентувати і на тому, що нині депозитні операції – це все ж таки операції банку стосовно залучення коштів і до них включені і поточні залучення коштів на рахунок.

Дослідивши сутність поняття депозит, вважаємо, що депозит – це залучені на певний строк або ж до запитання банківською установою кошти з ціллю здійснення активних операцій, що можуть мати грошову форму виразу або ж виражатись у формі цінних паперів та банківських металів передбачаючи здійснення виплати або ж супутні послуги власникам депозитів.

Суб'єктами депозитних операцій являються – позичальники коштів – банківські установи, власники коштів – фізичні та юридичні особи (в т.ч. і банки).

Об'єктами депозитних операцій являються грошові кошти, котрі передаються в право розпорядження комерційному банку на чітко обумовлений в депозитному договорі строк.

Варто відзначити, що нині в комерційних банках України на депозитні операції припадає до 85% банківських пасивів.

А тому, вважаємо, що банківські установи повинні досить виважено підходити до політики формування та використання банківських депозитів постійно маневруючи з поміж ризиками та прибутком банку.

Вважаємо, що політика формування депозитів комерційним банком повинна враховувати наступні принципи:

- депозити – умова ведення активних операцій та отримання прибутку;
- варіабельність суб'єктів та термінів депозитів;
- взаємозв'язок за термінами, відсотковими ставками, обсягами між депозитними та кредитними операціями;
- строкові депозити – депозити, що забезпечують ліквідність балансу банку;
- акцент на скорочення непрацюючих ресурсів.

Депозити належать до залучених банком коштів, запозичені ж кошти – кошти отриманні як наслідок випуску облігацій та як наслідок формування міжбанківського кредиту.

В межах України залучені кошти, до яких належать і депозити та запозичені кошти регулює НБУ. Дане регулювання здійснюється з ціллю контролю діяльності банків, забезпечення їх платоспроможності та стійкості та задоволення потреб і інтересів клієнтів. НБУ досить активно регулює діяльність комерційних банків і зокрема їх платоспроможність, бо комерційні банки вважаються тим звеном фінансової системи, що забезпечує рух у фінансовій системі та економіці вцілому. Саме тому НБУ формує нормативні показники яких повинні дотримуватись банківські установи для здійснення діяльності. Так, саме НБУ встановив, що залучені та запозичені банком

кошти (за показником платоспроможності банку) не повинні перевищувати обсяги капіталу власного більше ніж у 8 разів.

Варто акцентувати, що з ціллю зменшення фінансових ризиків та можливо збільшення обсягів прибутків комерційні банки диверсифікують власний депозитний портфель. Саме з ціллю диверсифікації власного портфелю депозитів банки залучають депозити від різних суб'єктів та на різні терміни, під різні відсоткові ставки. Наковці по різному ставляться до поділу депозитів на групи, однак узагальнюючи їх погляди, варто сказати, що найбільш розповсюдженими класифікаційними ознаками є: видова та статусна, валютна, видова за ставками, за терміном залучення, особливостями нарахування та сплати відсотків.

Класифікація депозитів комерційних банків подана в табл. 1.2.

Депозит на вимогу є депозитом, який формує клієнт банку на термін не визначений для банку. Даний депозит клієнт може зняти у будь-який момент без попереднього попередження банківської установи. Варто відзначити, що для банку даний депозит – короткострокове забезпечення ресурсами під невизначений термін і в цьому його недолік, але все ж таки банк потребує і короткострокового використання коштів для забезпечення поточної ліквідності, а тому банки досить активно залучають ці депозити. Як правило власники депозитів до запитання за сформований депозит отримують досить невисоку винагороду або ж взагалі її не отримують, у такому випадку банк зацікавлює власників цих депозитів додатковими послугами, підвищеною якістю обслуговування.

До додаткових послуг за формування депозиту до запитання, які надаються клієнтам банку слід віднести:

- кредитування з поточного рахунку;

- пільги при отриманні кредитних ресурсів;

- використання тих форм здійснення розрахунків, що є зручними для клієнта;

- додаткове консультативне обслуговування.

Таблиця 1.2

Класифікація депозитів комерційного банку

Класифікаційна ознака	Характеристика класифікації
За економічним змістом	- активні депозити (розміщені); - пасивні депозити (залучені)
За строком користування	- депозити до запитання (на вимогу); - строкові депозити
За валютою формування депозиту	- депозити в національній валюті; - депозити в іноземній валюті
За вкладниками	- депозити банків; - депозити за рахунок бюджетних коштів; - депозити юридичних осіб; - депозити фізичних осіб
За приналежністю депозита	- іменні депозити; - депозити на пред'явника
За резидентністю депозита	- депозити резидентів; - депозити нерезидентів
За призначенням	- дохідні депозити; - гарантійні депозити
За способом оформлення зобов'язань стосовно депозиту	- оформлені угодою з наданням ощадної книжки; - з наданням депозитного сертифіката
За нарахуванням відсотків та вилученням	- безумовні (без попереднього повідомлення або з попереднім повідомленням); - умовні (кошти можуть бути вилучені за настання певних обставин, обумовлених угодою)
За функціонуванням	- з правом поповнення; - без права поповнення
За методом нарахування відсотків	- депозити з фіксованою процентною ставкою; - депозити з плаваючою процентною ставкою; - депозити, за якими нараховуються «прості» проценти; - депозити, за якими нараховуються «складні» проценти
За термінами нарахування і виплати відсотків	- депозити зі щомісячним нарахуванням процентів; - депозити зі щоквартальним нарахуванням процентів; - депозити зі щорічним нарахуванням процентів; - «авансові депозити»
За формою грошового обліку	- готівкові; - безготівкові
За формою	- грошовий; - у формі цінних паперів; - у формі банківських металів
За формою використання рахунків	- депозити до запитання; - строкові депозити; - умовні депозити

Варто відзначити, що хоча закордонна практика формування депозитів до запитання не передбачає формування будь-яких обмежень зняття коштів власником депозиту, деякі вітчизняні банки все ж таки накладають такі

обмеження. З нашого погляду, накладання таких обмежень взагалі викривлює сутність депозиту до запитання. Однак, оскільки вітчизняні банківські установи функціонують в умовах нестабільності, то все ж таки ці обмеження накладаються з ціллю планування ресурсів комерційного банку.

Строкові депозити є коштами, які клієнт розміщує в певній банківській установі на визначений в депозитній угоді строк під визначений відсоток. Варто акцентувати, що саме строкові депозити є найбільш стабільними залученими ресурсами для банку, які легко планувати для використання в активній діяльності.

Ощадні вклади – це різновид депозитів на визначений термін, які формують фізичні особи з ціллю накопичення заощаджень. Власник ощадного вкладу отримує іменне свідоцтво у формі ощадної книжки, угоди або ж ощадного сертифікату. Дане свідоцтво є свідченням укладеної між банком та клієнтом угоди та віддзеркаленням всіх операцій по рахунку. Ощадні вклади як джерело залучених ресурсів банку досить привабливі, бо формуються на чітко визначений строк, що дозволяє сформувати майже сто відсотковий прогноз відносно їх використання.

Строковий вклад може бути сформований у вигляді відкриття відповідного рахунку або ж за допомогою сертифікату [59].

Депозит сформований за допомогою сертифікату має перевагу у тому, що даний сертифікат може обертатися на ринку цінних паперів, тобто вкладник не чекаючи терміну завершення депозиту може здійснити розрахунок ним на фондовому ринку. Сертифікат може формуватися для юридичних осіб – депозитний сертифікат і для фізичних осіб – ощадний сертифікат [59]. Варто сказати, що депозитне походження має також і банківський вексель, перевагою даного сертифікату порівняно із ощадним і депозитним є можливість здійснення розрахунку за товари, роботи та послуги, окрім того його можна шляхом індосаменту передавати іншій особі. Цей сертифікат можуть отримати як юридичні, так і фізичні особи. Однак, тут слід

зазначити, що в практиці українських банків нині дані сертифікати не використовуються [59].

Таблиця 1.3

Форма залучення коштів на депозит

Форма залучення	Конкретизація форми
Рахунок	1) для депозитів до запитання: - поточний рахунок – для юридичних і фізичних осіб, що є клієнтами банку. Банк використовує кошти поточних рахунків формуючи додаткові пільги для власних клієнтів; - контокорентний рахунок – для клієнтів банку в яких кредитування та депонування коштів має постійний характер. Відкривається лише юридичним особам; - поточний рахунок з правом на овердрафт – для клієнтів банку, в яких кредитування та депонування носить нерегулярний характер. Відкривається фізичним та юридичним особам; 2) для строкових депозитів: - депозитний рахунок – для юридичних осіб; - ощадний рахунок – для фізичних осіб
Сертифікат	1) для юридичних осіб при депонуванні коштів на визначений термін: - депозитний сертифікат; 2) для фізичних осіб при депонуванні коштів на визначений термін: - ощадний сертифікат
Банківський вексель	1) для юридичних та фізичних осіб при депонуванні коштів на визначений термін, як правило до одного року
Ощадна книжка	1) для фізичних осіб при депонуванні коштів на визначений термін

Варто відзначити, що окрім депозитів на яких депонують грошові кошти, можуть формуватися також депозити, котрі депонують цінні папери та банківські метали. Таким чином, розкривши сутність банківських депозитів і депозитних операцій, можемо сказати, що саме вони сприяють отриманню банківського прибутку та створюють умови для отримання прибутку в майбутньому. Розглянувши класифікацію депозитів, зазначимо що сучасна банківська практика характеризується їх великою різновидністю. Це зумовлене бажанням банків в умовах сегментованого висококонкурентного ринку повністю задовольнити попит різних груп клієнтів на банківські послуги і залучити їх кошти для збереження на банківських рахунках. Варто акцентувати на тому, що фізичні особи можуть вносити кошти на депозитний рахунок як у вигляді готівки, так і з поточного рахунку, юридичні – лише з поточного рахунку [30, с. 294]. Слід також акцентувати і на тому, що як

правило, банківська практика передбачає нарахування відсотків за строковими депозитами за формулою простих відсотків, однак бувають виключення коли відсотки за строковими депозитами нараховують за формулою складних відсотків (кризи економіки, висока інфляція, низький відсоток залучення депозитів банками) [30, с. 294].

В табл. 1.4 подано основні переваги та недоліки депозитів до запитання та строкових депозитів.

Таблиця 1.4

Переваги та недоліки депозитів до запитання та строкових депозитів

Депозити до запитання	Строкові депозити
Для комерційного банку	
Переваги	
- використання коштів для збільшення ліквідності банку; - низький відсоток залучення або ж взагалі відсутність відсотка залучення	- можливість планування коштів для здійснення активних операцій; - використання коштів в активних операцій з ціллю отримання прибутку
Недоліки	
- невизначеність планування коштів для здійснення активних операцій	- високий відсоток залучення
Для клієнтів банку	
Переваги	
- можливість вилучення коштів в будь-який момент; - можливість отримання додаткових переваг від банку: зняття плати за розрахунково-касове обслуговування, комісії за ведення поточного рахунку, надання консультаційних послуг, переваги в кредитуванні, менший відсоток при отриманні кредитів; - можливість використання коштів для здійснення поточних платежів; - можливість вилучення коштів у будь-який зручний для вкладника час без попереднього погодження із банком	- можливість отримання стабільного доходу; - захист від інфляційних очікувань; - можливість примноження власних коштів;
Недоліки	
- незначний дохід або ж взагалі його відсутність	- не можливість вилучення коштів достроково; - сплата штрафних санкцій за дострокове вилучення і лише за згоди із банком; - неможливість використання коштів для здійснення поточних платежів

Отже, депозити – залучені банком кошти, які відіграють певну роль в діяльності комерційної банківської структури (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Роль депозитів в діяльності банку

Варто відзначити, що формувати депозити з наданням ощадних сертифікатів мають виключно банки, окрім того банки повинні оприлюднювати умови, процедуру обігу та регулювання ощадних сертифікатів.

Дані умови та процедури повинні бути зафіксовані у внутрішніх положеннях банків. Сертифікати можуть бути іменні та на пред'явника [30, с. 295].

На рис. 1.2. подані напрями використання депозитних коштів комерційними банками.

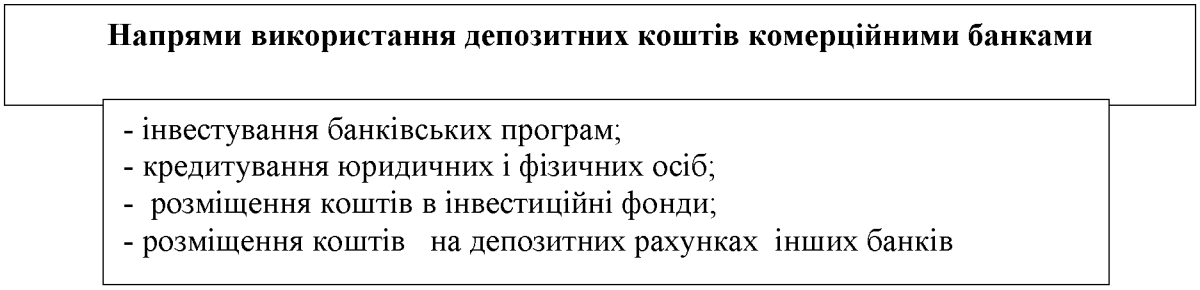

Рис. 1.2. Напрями використання депозитних коштів комерційними банками

Депозити банки залучають від фізичних та юридичних осіб за певну плату, яка формується у вигляді відсоткової ставки.

На дану відсоткову ставку впливають ряд чинників (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Чинники впливу на відсоткову ставку по депозитам

Група чинників	Конкретизація чинників
Загальноекономічні	- загально-економічна ситуація в країні; - податкове навантаження; - рівень життя громадян; - міжнародні відносини країни; - воєнні дії в країні; - політична ситуація в країні; - підтримка банківської сфери державою; - рівень розвитку ринкової інфраструктури; - законодавча база країни; - соціальна політика держави
Банківські - систематичні	- попит на банківські послуги - попит на кредитні ресурси; - попит на депозитні ресурси; - податкове навантаження на банківську сферу; - норма обов'язкового резервування коштів НБУ; - інші вимоги НБУ, зокрема і стосовно співвідношення вкладів фізичних осіб та регулятивного капіталу банків; - рівень конкуренції в банківській сфері; - демпінгова політика банків; - завоювання ринкових позицій іноземними банками; - терміни депозитів; - врахування максимально допустимого рівня витратності банку; - врахування прибутковості банку; - система здійснення рефінансування банків;
Банківські - несистематичні	- довіра до конкретного банку з боку клієнтів; - політика стосовно формування депозитів конкретного банку; - банківський менеджмент в межах конкретного банку; - рейтинг банку; - конкурентоспроможність банку; - обсяги ресурсів банку; - процентна політика банку; - політика банку стосовно стимулювання вкладів; - рівень фаховості та компетентності працівників банку; -асортимент депозитів та супутніх до них послуг; - технічне оснащення; - загальна культура банку; - програми стимулювання банківських працівників залежно від сформованих ними депозитів

Варто сказати, що відсоткова політика, яку формує кожен комерційний банк самостійно враховуючи відсоткову політику НБУ, досить вагома в діяльності банку, бо має безпосередній вплив на отримання останнім прибутку. Варто сказати, що рівень відсотків варіює залежно від виду депозиту та строків залучення коштів.

1.2. Система показників оцінки ефективності управління депозитними ресурсами комерційного банку

Ефективність управління стосовно депозитного портфеля банку досить складне та багатогранне поняття, бо депозитні операції та управління ними не можна розглядати окремо, оскільки вони пов'язані з політикою формування капіталу, обмеженнями стосовно їх залучення, які формує НБУ, активними операціями, має відношення до всіх сфер в діяльності комерційного банку, зазнаючи впливу багатьох зовнішніх та внутрішніх чинників.

Окрім того ефективність стосовно управління депозитними ресурсами банку потрібно розглядати окремо по банку та в сукупності в межах банківської системи країни.

Як і є в економіці, єдиного погляду стосовно ефективності управління депозитним портфелем банку не має.

Загалом ефект являє собою досягнення певного результату, при цьому ефект – це не обов'язково позитивний результат. Ефект – це абсолютне та відносне результуюче узагальнення певної дії.

Варто відзначити, що ефекту властиві певні характеристики:

- форма виміру;
- результативність;
- спосіб виміру.

Не виключенням стосовно даних характеристик є і ефективність управління депозитними операціями.

Отже, ефективність управління депозитними операціями має наступні характеристики:

- форма виміру ефекту – як правило грошова (однак може мати соціальну, загальноекономічну);

- результативність – позитивний, негативний та нульовий ефект від залучення депозитів у формі отриманого прибутку при інвестуванні депозитів в активні операції;

- спосіб виміру ефекту – показники оцінки ефективності (абсолютні та відносні).

Слід акцентувати, що показники ефективності управління депозитними ресурсами комерційного банку співставляють певні значення враховуючи декілька абсолютних показників або ж досліджують абсолютні показники в динаміці.

Варто акцентувати на тому, що ефективність управління депозитними ресурсами може мати наступні ефекти (рис. 1.3).

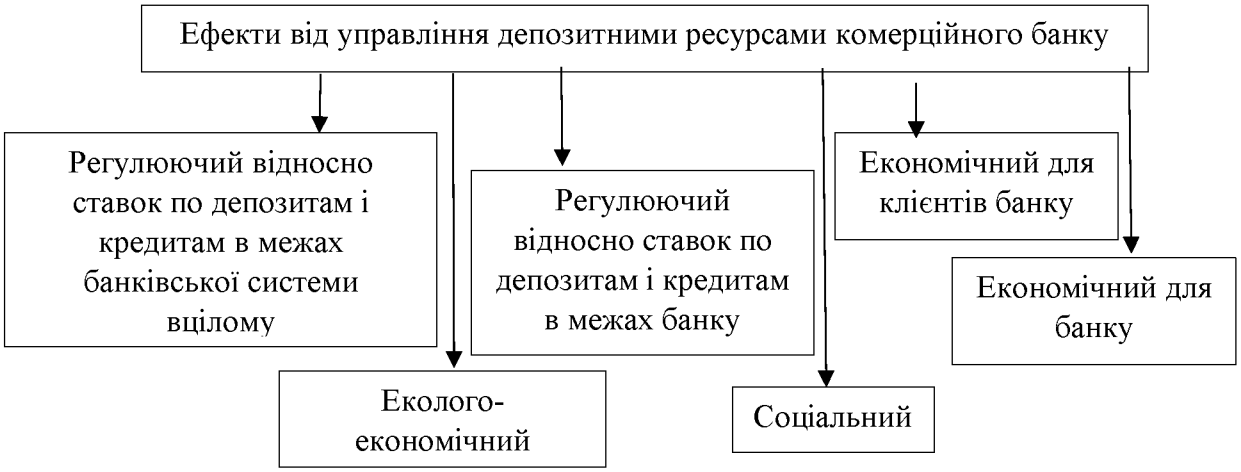

Рис. 1.3. Ефекти від управління депозитними ресурсами комерційного банку

Слід зазначити, що економічний ефект для банку від здійснення депозитних операцій – це синергія з внутрішніх дій:

- економії затрат праці;
- якості здійснення обслуговування;
- кваліфікації працівників, в тому числі і управлінців;
- якісного управління;
- скорочення рівня ризиків;

- ефективного інвестування депозитів в активні операції;
- скорочення «непрацюючих депозитів»;
- ефективний маркетинг;
- ефективний менеджмент.

Окрім того варто акцентувати, що дана синергія являє собою також вміння пристосовуватись до зовнішніх чинників впливу на депозитні операції, такі як банківські та небанківські.

Загалом вважаємо, що ефективність управління депозитними ресурсами банку залежить від кваліфікації менеджера, його ставленні до ризику та вмінні пристосовуватись до зовнішніх ефектів впливу.

Серед зовнішніх ефектів варто виділити ефекти, які формує НБУ з метою регулювання вартості грошової одиниці в країні та формування монетарної політики в країні. Визначимо, які ж саме критерії формують ефективність управління депозитними ресурсами комерційного банку (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Критерії формування ефективності управління депозитними ресурсами комерційного банку

Суб'єкти банківського сектору	Критерії ефективності
Клієнти банку, що формують депозит	1. Відсоткова політика стосовно депозитів в межах банку; 2. Додаткові послуги для клієнтів при формуванні депозитів; 3.Умови виплати відсотків; 4. Умови стосовно дострокового вилучення депозитів
Комерційний банк	1. Політика та нормативи, що формує НБУ; 2. Відсоткова політика стосовно депозитів в межах банку; 3. Кредитна політика банку; 4. Політика банку відносно «непрацюючих ресурсів»; 5. Фінансова стабільність банку; 6. Ефективність менеджменту банку; 7. Рівень кваліфікації управлінців банку; 8. Обсяги діяльності банківської структури
НБУ	1. Формування нормативів для комерційних банків з ціллю формування монетарної політики в країні та впливу на стабільність курсу валюти

Варто акцентувати, що критерії оцінки ефективності управління депозитними операціями комерційного банку формують певні суб'єкти банківського сектору:

- НБУ;
- комерційні банки;
- клієнти банку.

Варто відзначити, що ці ж суб'єкти і здійснюють вплив на ефективність.

Отже, хоча ми і досліджуємо ефективність управління депозитними ресурсами з позиції діяльності комерційного банку, однак, ця ефективність є неможливою без клієнтів, які власне і формують ці депозити, окрім того управлінські заходи стосовно ефективності управління депозитними ресурсами в межах банку повинна маневрувати враховуючи нормативи та обмеження, які формує НБУ з ціллю здійснення монетарної політики в межах країни. Отже, ефективність управління депозитними ресурсами банку – це управлінські дії та відносини з клієнтами і НБУ.

Вважаємо, що система оцінки ефективності управління депозитними ресурсами комерційного банку формується з ціллю:

- оцінки динамічного руху відносно депозитів враховуючи клієнтів та строки залучення;
- оцінки динаміки ліквідності банку;
- оцінки динаміки «непрацюючих депозитів» банку;
- оцінки ефективності управлінських дій;
- оцінки вартості залучених ресурсів та можливостей до зменшення цієї вартості без втрати клієнтів;
- оцінки прибутку від залучених у вигляді депозитів ресурсів;
- оцінки ефективності використання залучених у вигляді депозитів ресурсів.

Слід сказати, що на ефективність управління депозитними ресурсами комерційного банку здійснюють вплив ряд чинників (рис. 1.4).

Досить важливо окреслити дані чинники з метою здійснення ефективного управління стосовно депозитних ресурсів. І тут також варто акцентувати, що до зовнішніх чинників стосовно впливу на ресурси, що є депозитними, окрема банківська установа повинна лише пристосуватись, не маючи впливу на них. Внутрішні ж чинники впливу на ресурси, що є депозитними перебувають під прямою дією конкретної банківської установи та залежать від її управлінських рішень.

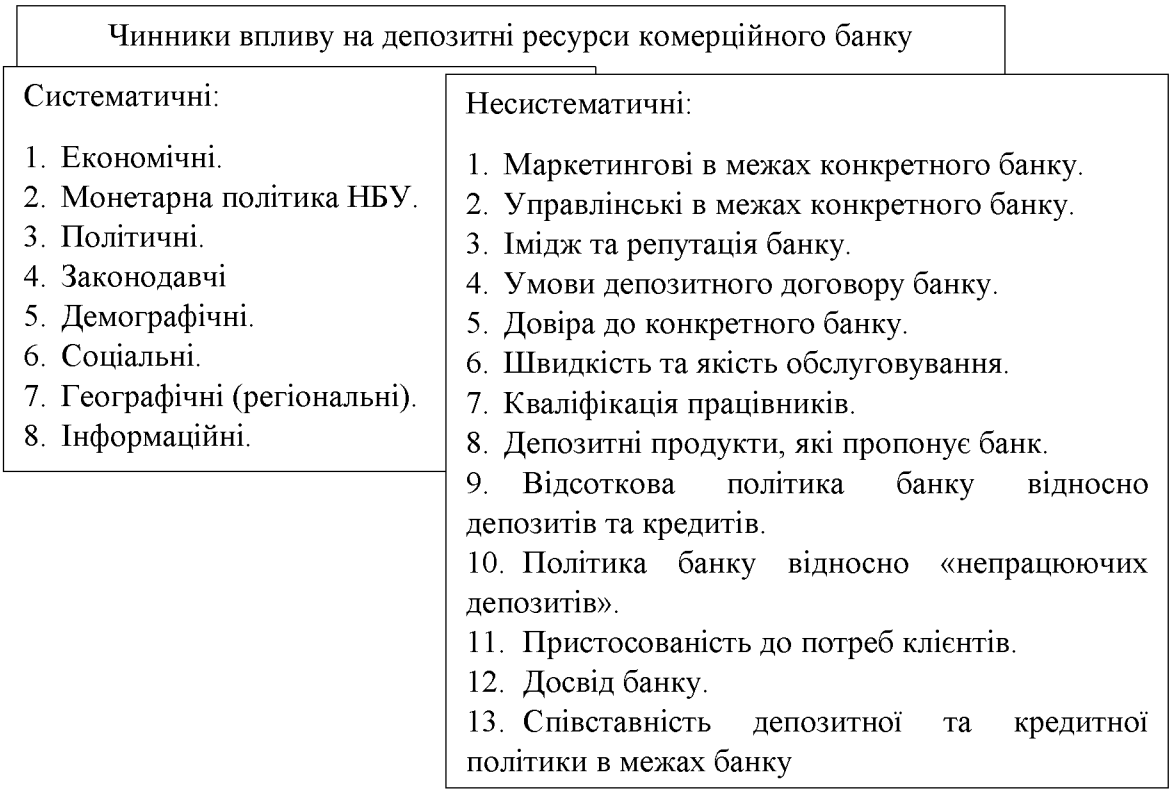

Рис. 1.4. Чинники впливу на депозитні ресурси комерційного банку

Серед систематичних чинників особливу увагу слід приділити банківським (рис. 1.5).

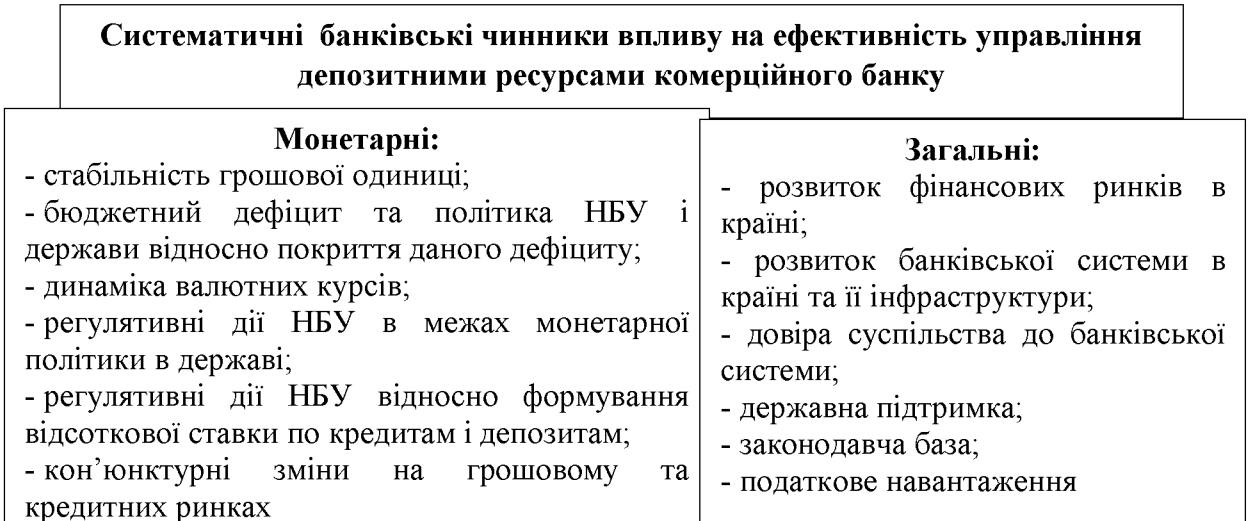

Рис. 1.5. Систематичні банківські чинники впливу на ефективність депозитних ресурсів комерційного банку

Власне сам процес здійснення оцінки передбачає формування етапів:

1) означення предмету оцінки – управління депозитними ресурсами банку вцілому або ж окремими його складовими;

2) здійснення аналітичної діяльності – окреслення методики здійснення оцінки, оціночних показників та власне оцінка;

3) окреслення чинників впливу на ефективність стосовно управління депозитними ресурсами банку.

Оцінка ефективності стосовно управління депозитними операціями комерційного банку передбачає здійснення оцінки за певними напрямами (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Напрями оцінки ефективності управління депозитними ресурсами банку

Напрям	Конкретизація напряму	Результат ефективності
Дослідження депозитів в динаміці	Дослідження депозитів за: - клієнтами; - строками; - достроковим вилученням; - відсотковими виплатами	Динамічне зростання обсягів депозитів та скорочення відсоткових виплат (за можливості)
Співставлення в динаміці відсоткових ставок за депозитами та кредитами	Дослідження депозитів у співставності з кредитами за: - клієнтами; - строками	Відсоткова ставка по кредитам повинна бути вища за відсоткову ставку по депозитам враховуючи строки залучення, надання кредитів
Аналіз співвідношення відносно кредитів і депозитів	Дослідження депозитів у співставності з кредитами за: - клієнтами; - строками; - достроковим вилученням;	Обсяги кредитів повинні бути більші за обсяги депозитів. При цьому оптимальність співвідношення повинна враховувати розріз не лише за сумами, а й за строками.

	- відсотковими виплатами.	
Оцінка показників ефективності управління депозитними ресурсами банку вцілому	Розрахунок фінансових коефіцієнтів	Відповідність нормативним значенням

Оцінити ефективність відносно управління депозитними ресурсами комерційного банку можна за допомогою наступних методів:

1) метод коефіцієнтів;

2) методи засновані на економетричному аналізі, які передбачають здійснення побудови функції, яка врахує витрати, прибуток, дохід тощо;

3) методи математичного програмування.

Кожен із цих методів має свої переваги та недоліки, однак найпростішим у застосуванні є метод фінансових коефіцієнтів.

Система показників оцінки ефективності управління депозитними ресурсами комерційного банку за допомогою коефіцієнтів подана в табл. 1.8.

Таблиця 1.8

Система показників оцінки ефективності управління депозитними ресурсами комерційного банку

Показники	Формула	Умовні позначення	Економічний зміст	Оптимальне значення
1	2	3	4	5
1.Рентабельність активів - ROA	ROA = ЧП / ЧА · 100%	ЧП- чистий прибуток; ЧА – чисті активи; ВК – власний капітал; ЧПД-чистий процентний дохід; ПД – процентний дохід; ДА – доходні активи; ПВ – процентні витрати; ПЗ – платні зобо-	Характеризує ефективність стосовно управління активами	Не менше 1 %
2. Рентабельність капіталу - ROE	ROE = ЧП / ВК · 100%		Характеризує ефективність стосовно власного капіталу банку	Не менше 5 %
3. Чиста маржа – NIM	NIM = ЧПД / ЧА · 100%		Характеризує дохід банку у відсотках стосовно чистих активів.	Не менше 4,5 %
4. Чистий спред – NS	NS =((ПД / ДА) – (ПВ / ПЗ))· 100%		Характеризує відсотковий розподіл – відсоткову різницю між вартістю стосовно залучених пасивів та	Не менше 1,25 %

		в'язання; ЗД - загальні доходи; ЗВ – загальні витрати; ВЛА – високоліквідні активи; ОЗ – онкольні зобо-в'язання; КП – кредитний портфель;	стосовно дохідності активів банку.	
5.Коефіцієнт ефективності діяльності банку - К1	К1 = ЗД / ЗВ ·		Характеризує ефект відносно одиниці витрат.	Не менше 120 %
6.Миттєва ліквідність – К5	К5 = ВЛА / ОЗ · 100%,		Характеризує надійність банку: вказує на активність банку стосовно використання депозитів в якості кредитних ресурсів.	Не менше 20 %

Продовж. табл. 1.8

1	2	3	4	5
7. Доля власного капіталу в активах – К6	К6 = ВК / ЧА · 100%	З – зобов'язання; ВФО – вклади фізичних осіб; П – пасиви; По, Пв- проценти отримані та виплачені, Кд, Кв – комісійні доходи, комісійні витрати; Ра- нараховані резерви по активних операціях; Дк-дивіденди нараховані; Пб-пасиви банку, К - капітал банку, Ан – непрацюючий капітал, активи; З – сукупні зобов'язання; П – прибуток; А – активи; ДР – депозитні ресурси; КР- кредитні ресурси	Характеризує здатність банку стосовно своєчасного і повного розрахунку за зобов'язаннями.	Більше 12 %
8. Відношення кредитного портфелю до зобов'язань банку – К7	К7 = КП / З · 100%		Характеризує ризикованість відносно кредитної політики банку.	70-100 %
9. Доля вкладів фізичних осіб в пасивах – К11	К11 = ВФО / П · 100%		Характеризує залежність банку стосовно ресурсів сформованих за рахунок фізичних осіб та ступінь ймовірності набуття банком статусу «ощадного».	Не більше ніж 50 %
10. Ефективність використання банком депозитних ресурсів - Ез	Ез=П / ДР*100%		Характеризує ефективність використання банком зобовязань.	-
11. Коефіцієнт використання депозитів – Ла	Ла= ДР / З		Характеризує ефективність використання депозитів	-
12. Коефіцієнт співвідношення кредитів і депозитів - Кск/д	Кск/д= КР / ДР		Характеризує співвідношення між кредитами та депозитами – окреслює як «працюють» депозити.	-
13. Коефіцієнт ефективної депозитної політики – Кедп	Кедп = ((По – Пв) + (Кд – Кв) – Дк – Ра) / (Пб-		Характеризує загальний стан управління депозитними	-

	К-Ан)		ресурсами в межах комерційного банку	

Варто зазначити, що здійснюючи діяльність комерційний банк повинен дотримуватись економічних нормативів, які формує НБУ, власне дотримання цих нормативів вказує на ефективність діяльності банку вцілому та ефективність управління депозитними ресурсами зокрема.

РОЗДІЛ 2
ОЦІНКА ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

2.1. Аналіз стану управління залученням депозитних ресурсів комерційного банку

Акціонерне товариство комерційний банк «Приватбанк» має ліцензію від Національного банку України на здійснення банківської діяльності в межах нашої країни. Даний банк заснований в 1992 р. і на сьогодні вважається лідером стосовно надання банківських послуг як юридичним, так і фізичним особам в межах нашої країни. Банк за діяльністю є універсальним та має державну форму власності на 100 %.

Нині (за даними дослідження GFK Ukraine 2019 р.) Акціонерне товариство комерційний банк «ПриватБанк» є лідером у:

- наданні послуг юридичним особам - співпрацюють 63,7 % юридичних осіб та 73,8 % ФОП;

- наданні послуг фізичним особам - співпрацюють 55,3% фізичних осіб;

- застосуванні новітніх технологій на ринку банківських послуг. Так, наприклад даний банк є першим, хто у світі почав використовувати одноразові паролі SMS.

Нині АТ КБ «ПриватБанк» використовує такі сучасні диджиталізовані інновації стосовно банківського бізнесу як: банкомати (мережа сучасна із

застосуванням безконтактного зняття коштів, із застосуванням QR-коду та досить розгалужена), платіжні термінали, міні-платіжні термінали, інтернет банкінг із застосуванням QR-коду, чат-боти, онлайн-інкасацію, Gsm-Банкінг та ще багато іншого.

Спектр послуг, який надає АТ КБ «ПриватБанк» досить широкий та різноманітний і задовольняє потреби як юридичних, так і фізичних клієнтів. Так, нині банк пропонує клієнтам понад 150 різного роду послуг, серед цих послуг все ж таки є найрозповсюдженіші, зокрема: вкладні послуги (депонування коштів стосовно фізичних та юридичних осіб на різні строки); обслуговування розрахунково-касове; ведення та обслуговування поточних рахунків для осіб, що є юридичними і фізичними, програми відносно кредитування, що є споживчим (при чому деякі із них безкоштовні за певних умов), кредитування на різні терміни та на різні цілі як для осіб, що є юридичними, так і для осіб, що є фізичними.

Банк має досить широку розгалужену мережу філій та банкоматів по всій країні, що формує комфортні умови стосовно користування банківськими послугами в межах клієнтів.

Банк має також значне коло партнерів, що є закордонними, окрім того банк приймає участь в обслуговуванні кредитних ліній Світового банку, ЄБРР та Українсько-Німецького фонду.

Окрім того банк має розгалужену мережу закордонних філій, вважається лідером стосовно випуску платіжних карток.

Діяльність банківської установи розпочинається з отримання ліцензії, для отримання якої банк повинен сформувати статутний капітал. Звісно, що базова ціль діяльності банку – отримання прибутку в інтересах власних акціонерів. На шляху досягнення даної цілі банк формує залучений і позиковий капітал, який слугує базисом здійснення активних операцій. Дослідивши власний капітал АТ КБ «ПриватБанк» (табл. 1 Додатку Г) можемо сказати, що вцілому власний капітал збільшився на 21361 млн грн або на 67,9 %. Найбільше зростання відбулося за загальними резервами та

іншими фондами, які зросли на 36,5 %. Позитивним аспектом є скорочення нереалізованого збитку на 11,1 %. Акціонерний капітал в обсягах 206060 млн грн є незмінним на протязі періоду дослідження.

Надалі проаналізуємо зобов'язання АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр. За даними табл. 2 додатку Г зобов'язання АТ КБ «ПриватБанк» мають наступні характеристики:

- заборгованість перед НБУ скоротилась на 9817 млн грн або на 100 %;

- заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями скоротилась на 194 млн грн або на 99,9 %, питома вага скоротилась на 0,1 в.п.;

- кошти клієнтів за досліджуваний період зросли на 81653 млн грн або на 35,3%, збільшилась і їх питома вага на 1,1 в.п. Коштам клієнтів належить найбільша питома вага у структурі зобов'язань банку 93,7 %, 94,3%, 94,8 % відповідно у 2018 -2020 рр.;

- зобов'язання орендаря з лізингу за 2018-2020 рр. зросли на 1855 млн грн (у 2018 р. вони взагалі відсутні);

- відстрочене зобов'язання з податку на прибуток у досліджуваному періоді збільшилось на 10 млн грн або на 7, 4 %;

- інші фінансові зобов'язання зросли на 658 млн грн або на 29,3 в.п.;

- резерви та нефінансові зобов'язання зросли на 8950 млн грн або у 2,9 рази, питома вага збільшилась на 2,4 в.п.

Вцілому зобов'язання збільшились на 83116 млн грн або на 33, 7 %.

Дослідження активів АТ КБ «ПриватБанк» (табл. 3 Додатку Г) показало, що вцілому активи зросли на 104477 млн грн або на 37,6 %, при цьому у складі активів найбільше збільшились поточні податкові активи у 35,2 рази; грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви на 82,4 %, що не є позитивним, оскільки – це непрацюючі кошти, які не приносять банку прибутку. Основні засоби та нематеріальні активи зросли на 55,4 %, інвестиційні цінні папери, за справедливою вартістю через інший сукупний дохід зросли на 53,3 %. Кредити та аванси клієнтам складають у зростанні

всього 9,7 %. При цьому у складі активів скоротились: інвестиційні цінні папери, за амортизованою собівартістю на 88,2 %; активи, утримані для продажу на 72,6%; інвестиційна нерухомість – на 12,2 %; майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя – 9,8 %.

Дослідження прибутку АТ КБ «ПриватБанк» (табл. 4 додатку Г) вказує на зростання чистого прибутку на 11504 млн грн або на 89,9 %, сукупний дохід зріс на 11829 млн грн або на 108,3 %.

Дане зростання відбулось за рахунок зростання процентних доходів на 2809 млн грн або на 9,1 %, доходів за виплатами і комісійними на 8059 млн грн або на 41,1%, прибутків від операцій з іноземною валютою на 1120 млн грн або на 56,5%, прибутків за вирахування збитків від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід на 5 млн грн або у 1,7 разів; прибутків за вирахуванням збитків від переоцінки від інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток на 19130 млн грн або ж у 6,2 рази; скороченні збитків від уцінки будівель на 53,7 %. При цьому варто відзначити і зростання деяких витрат банку, зокрема: процентні витрати зросли на 14,6 %; витрати за виплатами та комісійними зросли на 4486 млн грн або на 101,9 %; збитки за вирахуванням прибутків від переоцінки іноземної валюти – на 8605 млн грн або у 7,5 разів; адміністративні та інші операційні витрат на - 4018 млн грн або на 28,7 %. Саме зростання даних витрат не дало можливості до зростання прибутків ще у більших обсягах.

Отже, вцілому діяльність досліджуваної банківської установи є прибутковою, однак, обсяги прибутків за рахунок скорочення витрат можна значно збільшити.

З ціллю дослідження відносних показників ефективності проаналізуємо рентабельність АТ КБ «ПриватБанк» за даними табл. 5 додатку Г. Так, рентабельність активів банку складає 4,6 %, 10,5% та 6,4 % відповідно у 2018-2020 рр. і відповідає нормативу, навіть є вищою за нього (норматив 0,75-1,5%), що є позитивним.

Рентабельність власного капіталу складає 40,7%, 59,8 % та 46 % у 2018-2020 рр. відповідно, що є вищим за норматив і є позитивним (норматив складає 10-20 %). При цьому в динаміці показник зростає.

Коефіцієнт достатності капіталу має бути не менше 10 %. В нашому випадку цей коефіцієнт відповідає нормативу та має позитивну динаміку.

Оцінка незалежності, а відтак і стійкості стосовно кон'юнктурних змін відносно ринку здійснюється за допомогою аналізу відношення власного капіталу до зобов'язань. Цей коефіцієнт має назву коефіцієнт надійності. Роблячи висновок стосовно даного коефіцієнту АТ КБ «ПриватБанк» варто сказати, що він зростає. Це значить, що банку все більше довіряють.

Загальна ліквідність окреслюється відношенням зобов'язань банку до активів. Норматив по цьому показнику складає не менше 100 %. Це значить що загальна ліквідність «ПриватБанку» з кожним роком збільшується.

Наступним кроком нашого дослідження повинно стати дослідження власне депозитів АТ КБ «ПриватБанк» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз стану управління залученням строкових депозитів АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр., млн грн

Найменування статті	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.		
	сума, млн грн	у % до підсумку	сума, млн грн	у % до підсумку	сума, млн грн	у % до підсумку	суми, млн грн	питомої ваги, пунктів	2020 р. у % до 2018 р.
Строкові депозити фізичних осіб	109778	1,1	99168	90,3	102374	87,4	-7404	86,3	-6,7
Строкові депозити юридичних осіб	11422	9,4	10626	9,7	14813	12,6	3391	3,2	29,7
Строкові депозити вцілому	121200	100,0	109794	100,0	117187	100,0	-4013	х	-3,3

Аналіз даних табл. 2.1 вказує на динамічне скорочення строкових депозитів фізичних осіб – на 7404 млн грн або на 6, 7 %, однак їх питома вага у складі строкових депозитів значно зростає – на 86, 3 в.п.

Строкові депозити юридичних осіб за досліджувані 2018-2020 рр. зросли на 3391 млн грн або на 29,7 %, зросла і їх питома вага на 3,2 в.п. Вцілому за досліджуваний період строкові депозити АТ КБ «ПриватБанк» скоротились на 4013 млн грн або на 3,3%.

Проаналізуємо також депозити до запитання, до яких належать на сьогодні і кошти на поточних рахунках, якими банк користуються як депозитами до запитання (табл. 2.2).

Аналіз даних табл. 2.2 показав, що найбільшу питому вагу у складі поточних рахунків та депозитів до запитання займають депозити фізичних осіб, зокрема 66,4 % (72892 млн грн), 69,4 % (90827 млн грн) та 64,1 % (52438 млн грн) відповідно у 2018-2020 рр. При цьому в динаміці вони зросли на 52438 млн грн або на 71,9 %, однак їх питома вага скоротилась на 2,3 в.п.

Таблиця 2.2

Аналіз стану управління залученням поточних рахунків / депозитів до запитання АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр., млн грн

Найменування статті	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.		
	сума, млн грн	у % до підсумку	сума, млн грн	у % до підсумку	сума, млн грн	у % до підсумку	суми, млн грн	питомої ваги, пунктів	2020 р. у % до 2018 р.
Поточні рахунки /депозити до запитання:									
-фізичних осіб	72892	66,4	90827	69,4	125330	64,1	52438	-2,3	71,9
- юридичних осіб	36785	33,5	39822	30,4	69935	35,8	33150	2,3	90,1
-державних організацій	178	0,2	178	0,1	256	0,1	78	0,1	43,8

Усього	109855	100,0	130827	100,0	195521	100,0	85666	х	78,0

Поточні рахунки та депозити до запитання юридичних осіб в динаміці зросли на 33150 млн грн або 90,1 %, зросла і їх питома вага на 2,3 в.п. Питома вага поточних рахунків та депозитів до запитання у загальному їх складі складає 33,5 %, 30,4 % та 35,8 % відповідно.

Найменшу питому вагу у складі поточних рахунків / депозитів до запитання займають державні організації – 0,2 % (178 млн грн), 0,1 % (178 млн грн) та 0,1 % (256 млн грн) відповідно за досліджуваний період. При цьому за досліджуваний період вони у питомій вазі скоротились на 0,1 в.п, однак вцілому зросли на 78 млн грн або на 43,8 %.

Вцілому за досліджуваний період поточні рахунки / депозити до запитання АТ КБ «ПриватБанк» зросли на 85666 млн грн або на 78 %.

Наступним кроком на шляху дослідження депозитів, з нашого погляду, повинно стати дослідження стосовно їх розміщення за галузями (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз стану управління залученням депозитів за галузями економіки АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр., млн грн

Найменування статті	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.		
	сума, млн грн	у % до підсумку	сума, млн грн	у % до підсумку	сума, млн грн	у % до підсумку	суми, млн грн	питомої ваги, пунктів	2020 р. у % до 2018 р.
Фізичні особи	182670	79,1	189995	79,0	227704	72,8	45034	-6,2	24,7
Сфера послуг	19824	8,6	20285	8,4	37075	11,9	17251	3,3	87,0
Виробництво	10486	4,5	12367	5,1	19963	6,4	9477	1,8	90,4
Торгівля	11926	5,2	12265	5,1	19093	6,1	7167	0,9	60,1
Сільське господарство	2077	0,9	1925	0,8	3420	1,1	1343	0,2	64,7
Транспорт та зв'язок	1668	0,7	1777	0,7	2632	0,8	964	0,1	57,8

Машино-будуван-ня	792	0,3	829	0,3	1055	0,3	263	0,0	33,2
Підпри-ємства державної власності	178	0,1	178	0,1	256	0,1	78	0,0	43,8
Інше	1434	0,6	1000	0,4	1510	0,5	76	-0,1	5,3
Усього	231055	100,0	240621	100,0	312708	100,0	81653	х	35,3

Аналіз даних табл. 2.3 вказує, що найбільші обсяги залучення депозитів від фізичних осіб, вони складають відповідно 79, 1 % (182670 млн грн), 79,0 % (189995 млн грн) та 72,8 % (227704 млн грн) відповідно за досліджуваний період. При цьому динамічно обсяги депозитів зросли на 24,7 % (45034 млн грн), однак їх питома вага в загальному складі скоротилась на 6,2 в.п.

Сфері послуг належить 8,6 % (19824 млн грн), 8,4 % (20285 млн грн), 11,9 % (37075 млн грн), при цьому динамічно депозити сфери послуг зросли на 87 % або на 17251 млн грн, їх питома вага збільшилась на 3,3 в.п.

Депозити, які формує галузь виробництва складають 4,5 % (10486 млн грн), 5,1 % (12367 млн грн) та 6,4 % (19963 млн грн) відповідно. При цьому їх питома вага збільшилась в динаміці на 1,8 в.п., а обсяги зросли на 9477 млн грн або на 90,4 %.

Депозити галузі торгівлі, також в динаміці зросли на 60,1 % або на 7167 млн грн, при цьому їх питома вага зросла на 0,9 в.п. і вони складають відповідно у досліджуваному періоді 5,2 %, 5,1 % та 6, 1%.

Депозити галузі сільського господарства за 2018-2020 рр. у АТ КБ «ПриватБанк» зросли на 64,7 % або на 1343 млн грн, їх питома вага зросла на 0,2 в.п. і складає відповідно 0,9 %, 08 % та 1,1 % відповідно.

Депозити транспортної галузі складають за питомою вагою у загальній кількості депозитів 0,7 % (1668 млн грн), 0,7 % (1777 млн грн) та 0,8 % (2632 млн грн) відповідно, при цьому їх питома вага зросла на 0,1 в.п., при цьому дані депозити зросли на 57,8 % або на 964 млн грн за період дослідження.

Галузі машинобудування належить 0,3 % депозитів у всіх досліджуваних роках, що в млн грн відповідно складає: 792, 829, 1055. При цьому в динаміці вони також зростають на 33,2% або на 263 млн грн.

Депозити підприємств державної форми власності становлять 0,1 % у всіх роках дослідження, що у фізичному обсязі складає: 178, 178 та 256 млн грн. При цьому динамічно вони зростають на 43,8 % або на 78 млн грн.

Депозити інших галузей складають 0,6 %, 0,4 % та 0,5 % відповідно, їх питома вага в динаміці скоротилась, однак за обсягами вони зросли на 76 млн грн або на 5,3 %.

Отже, депозити всіх без винятку галузей в динаміці за 2018-2020 рр. для АТ КБ «ПриватБанк» зростають.

Вцілому депозити за досліджуваний період зросли на 35,3 % або на 81653 млн грн.

Надалі з ціллю дослідження стану управління депозитними ресурсами банку проаналізуємо як змінились витрати банку на залучення депозитів (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз стану управління залученням депозитів за процентними витратами на депозити АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр., млн грн

Найменування статті	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.		
	сума, млн грн	у % до підсумку	сума, млн грн	у % до підсумку	сума, млн грн	у % до підсумку	суми, млн грн	питомої ваги, пунктів	2020 р. у % до 2018 р.
Строкові депозити фізичних осіб	9010	73,9	8633	71,2	7428	65,0	-1582	-8,9	-17,6
Поточні рахунки / депозити до запитання	2316	19,0	3151	26,0	3419	29,9	1103	10,9	47,6
Строкові	866	7,1	349	2,9	574	5,0	-292	-2,1	-33,7

депозити юридич-них осіб									
Усього	12192	100,0	12133	1,0	11421	100,0	-771	х	-6,3

Аналіз витрат банку на депозити показав, що найбільшу питому вагу складають витрати на депозити фізичних осіб – 73, 9 %, 71,2% та 65 % відповідно у 2018-2020 рр. При цьому в динаміці витрати на депозити фізичних осіб скоротились на 17,6 % або на 1582 млн грн, знизилась і їх питома вага на 8,9 в.п. Витрати на поточні рахунки / депозити до запитання складають відповідно 19,0 %, 26 % та 29,9 % за період проведення дослідження. Витрати на поточні рахунки та депозити до запитання зросли на 1103 млн грн або на 47,6%, зросла і їх питома вага на 10,9 в.п.

Витрати на строкові депозити юридичних осіб складають 7,1 %, 2,9 %, 5,0 % за досліджуваний період. Вцілому витрати на депозити юридичних осіб скоротились на 292 млн грн або на 33,7 %, скоротилась і їх питома вага на 2,1 в.п. Вцілому витрати на депозити скоротились на 771 млн грн або на 6,3 %.

Наступним кроком на шляху дослідження стану управління депозитами, з нашого погляду, повинно стати дослідження вкладень клієнтів за строками в межах АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр. (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз стану управління залученням коштів клієнта за термінами АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр., млн грн

Наймену вання статті	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.		
	сума, млн грн	у % до під-сум-ку	сума, млн грн	у % до під-сум-ку	сума, млн грн	у % до під-сум-ку	суми, млн грн	пито-мої ваги, пун-ктів	2020 р. у % до 2018 р.
Кошти клієнтів: - до запитання та до 1 місяця	141973	60,7	160836	66,0	226885	72,1	84912	11,4	59,8

-1-3 місяці	36693	15,7	35810	14,7	33807	10,7	-2886	-5,0	-7,9
- 3-12 місяців	54064	23,1	46069	18,9	53858	17,1	-206	-6,0	-0,4
- 12 місяців 5 років	1152	0,5	892	0,4	334	0,1	-818	-0,4	-71,0
- понад 5 років	1	0,0	1	0,0	0	0,0	-1	0,0	-100,0
Усього	233883	100,0	243608	100,0	314884	100,0	81001	0,0	34,6

Аналіз даних табл. 2.5 вказує на зростання в динаміці коштів клієнтів до запитання та до 1 місяця на 59,8 % або на 84912 млн грн, при цьому зростає і їх питома вага на 11,4 в.п. Обсяги ж даних коштів в структурі коштів клієнта мають 60,7 %, 66 % та 72,1 % відповідно.

Кошти клієнта вкладені на 1-3 місяці динамічно скоротились 2886 млн грн або на 7,9 %, скоротилась і їх питома вага на 5 в.п. Обсяги ж цих коштів в структурі коштів клієнтів складають 15,7 %, 14,7 % та 10,7 % відповідно.

Кошти клієнта вкладені на 3-12 місяців складають 23, 1 %, 18,9 % та 17,1% відповідно у 2018-2020 рр. При цьому їх питома вага за період здійснення дослідження скоротилась на 6 в.п і в динаміці вони скоротились на 206 млн грн або на 0,4 %.

Кошти клієнтів вкладені на період 12 місяців – 5 років складають за питомою вагою в структурі коштів клієнтів 0,5 %, 0,4 % та 0,1 % відповідно у 2018-2020 рр. При цьому в динаміці дані кошти скоротились на 818 млн грн або на 71 %, скоротилась і їх питома вага на 0,4 в.п.

Питома вага коштів клієнтів вкладених в банк на період більше ніж 5 років складає лише 1 млн грн у 2018-2019 рр. та відсутня у 2020 р., що пов'язане з нестабільністю валюти, інфляційними процесами в державі. Вцілому за період дослідження депозити зросли на 34,6 %.

В табл. 2.6 подано аналіз стану управління залученням поточних коштів клієнта та депозитів АТ КБ «ПриватБанк» в Україні та за її межами за 2018-2020 рр.

Аналіз даних табл. 2.6 вказує на зростання в динаміці лише поточних коштів клієнтів та депозитів сформованих в Україні на 134229 млн грн або на 80,1 %, зросла і їх питома вага на 3,8 в.п. Варто сказати і про те, що в структурі коштів та депозитів за географічним спрямуванням кошти і депозити розміщені в Україні мають найбільшу питому вагу – 92,8 %, 96,3% та 96,5 % відповідно, що вказує на роботу банку у даному напрямку саме в межах нашої країни.

Кошти та депозити країн ОЕСР складають 5,4 %, 3 % та 2,8 % відповідно у 2018-2020 рр., при цьому їх питома вага в динаміці скоротилась на 2,6 в.п. Скоротились і обсяги цих коштів і депозитів на 1060 млн грн або на 11 % в динаміці. Кошти і депозити інших країн в динаміці скоротились на 1117 млн грн або на 32,7 %, при цьому скоротилась і їх питома вага на 1,2 в.п. Питома вага цих коштів складає 1,9 %, 0,8 % та 0,7 % у 2018-2020 рр.

Таблиця 2.6

Аналіз стану управління залученням поточних коштів клієнта та депозитів АТ КБ «ПриватБанк» в Україні та за її межами за 2018-2020 рр., млн грн

Найменування статті	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.		
	сума, млн грн	у % до під-сум-ку	сума, млн грн	у % до під-сум-ку	сума, млн грн	у % до під-сум-ку	суми, млн грн	пито-мої ваги, пун-ктів	2020 р. у % до 2018 р.
Поточні кошти клієнтів та депозити: - Україна	167576	92,8	231677	96,3	301805	96,5	134229	3,8	80,1
-країн ОЕСР	9666	5,4	7119	3,0	8606	2,8	-1060	-2,6	-11,0
- інші країни	3414	1,9	1825	0,8	2297	0,7	-1117	-1,2	-32,7
Усього	180656	100,0	240621	100,0	312708	100,0	132052	0,0	73,1

Нині АТ КБ «ПриватБанк» здійснює депозитне зберігання коштів клієнтів, що є фізичними та юридичними особами надаючи їм різного роду банківські депозитні продукти. Проаналізуємо які ж саме депозитні продукти пропонує АТ КБ «ПриватБанк» власним клієнтам в межах табл. 2.7, 2.8.

Так, АТ КБ «ПриватБанк» пропонує для своїх клієнтів, що є фізичними особами строкові депозити та депозити до запитання.

Кожен із цих депозитів залучається банком на різні строки, під різні відсотки та має свої переваги і недоліки як для банків, так і для його клієнтів.

Таблиця 2.7

Аналіз строкових депозитних продуктів для фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк»

Вид депо-Зиту	Ставка відсотка у гривнях %	Термін депозиту, місяців	Міні-мальна сума вкладу	Характеристика депозиту
Стандарт з достроковим розірванням	- 6,00 5,50 4,50 4,00 Відсоткова ставка в дол. США та євро складає 0,01 %	18-24 (відсутні для депозитів в дол. США, Євро) 9-12 6-8 3-5 1-2	2 грн, 2 дола-ри, 2 євро	Можливе поповнення депозиту. Виплата відсотків здійснюється щомісячно. Клієнт повинен розмістити кошти у вклад напротязі 30 днів стосовно дня укладення угоди. Можливе дострокове зняття, але всієї суми, при цьому дія депозиту вважатиметься завершеною, у цьому випадку відсоток виплати доходу може зменшитися. Поповнення депозиту протягом дня – не більше ніж 3 рази. Можливе дистанційне відкриття / закриття вкладу і повернення коштів. Можливе продовження депозиту. Сплата податків з депозиту – ПДФО (18 %), військовий збір – (1,5 %).
Стандарт без дострокового розірвання	7,00 7,50 7,00 6,00 0,00 Відсоткова ставка в дол. США та євро складає 0,01 %	18-24 (відсутні для депозитів в дол. США, Євро) 9-12 6-8 3-5 1-2	2 грн, 2 дола-ри, 2 євро	Можливе поповнення депозиту. Виплата відсотків здійснюється щомісячно. Клієнт повинен розмістити кошти у вклад на протязі 30 днів з дня укладення угоди. Процентна ставка стабільна на протязі дії депозитної угоди. Дострокове повернення стосовно вкладу не є можливим. Поповнення депозиту протягом дня – не більше ніж 3 рази. Можливе дистанційне відкриття / закриття вкладу і повернення коштів. Можливе продовження депозиту. Сплата податків з депозиту – ПДФО (18 %), військовий збір – (1,5 %). Щомісячна виплата відсотків.

Джуніор	7 Відсоткова ставка в дол. США та євро складає 0,01 %	12	2 грн, 2 долари, 2 євро	Накопичення коштів для дитини. Можливе поповнення депозиту. Виплата відсотків здійснюється в кінці терміну накопичення. Можливе дострокове закриття депозиту і зняття коштів, але в повній мірі, часткового зняття не має. Можливе дистанційне відкриття / закриття вкладу і повернення коштів. За згодою із банком можливе автоматичне поновлення договору. Сплата податків з депозиту – ПДФО (18 %), військовий збір – (1,5 %). Відкривається на ім'я одного із батьків з акцентом, що за означеної батьками дати право на цей депозит матиме дитина. Оформляється для дітей від 0-16 років. Оформити даний вклад можна не лише на власну дитину.

Отже, нині досліджуваний банк пропонує такі види депозитів стосовно фізичних осіб:

1) строкові – з можливістю стосовно розірвання достроково та без такої можливості. У кожного із цих депозитів є свої переваги та недоліки, які слід враховувати клієнту при індивідуальному обранні депозиту. Відсоткові ставки варіюють залежно від термінів здійснення залучення та можливості здійснення вилучення. Окрім того дані депозити передбачають накопичення стосовно дитини, при чому не обов'язково власної;

2) депозити до запитання – приват вклад та скарбничка – депозити, по яким ставка стосовно відсотка досить невелика, однак їх можна вилучити будь коли і отримати хоча б і не великі, але бонуси порівняно із поточним рахунком. Варто акцентувати на можливості формування та закриття депозитів завдяки диджиталізованим технологіям без фізичної присутності в банку.

Надалі проаналізуємо депозитні продукти для юридичних осіб (табл. 2.9, 2.10).

Для осіб, що є юридичними досліджуваний банк також пропонує як строкові депозити, так і депозити, які можна вилучити будь-коли:

1) строкові – вільний вибір та строковий. Вони варіюють за ставкою відсотка та за термінами здійснення залучення, мають свої переваги та недоліки;

2) до запитання, зокрема: поточний та тижневий плюс, при цьому поточний має часткове зняття, тижневий – не має такої можливості. Окрім того варіюють і ставки за цими депозитами.

Варто відзначити, що депозити – це можливість для банку отримання ресурсів, які надалі банк інвестує з ціллю прибутку в свої операції, що є активними.

На шляху отримання цих ресурсів банк залучає депозити на різні терміни, під різні відсоткові ставки та від різних суб'єктів.

Таблиця 2.8

Аналіз строкових депозитних продуктів до запитання для фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк»

Вид депозиту	Ставка відсотка у гривнях %	Термін депозиту, місяців	Мінімальна сума вкладу	Характеристика депозиту

Приват-вклад	4 Відсоткова ставка в дол. США та євро складає 0,01 %	12	2 грн, 2 долари, 2 євро	Можливе поповнення депозиту. Можливе зняття суми повністю або ж її частини без комісії, а також зниження ставки. Щомісячна виплата відсотків. Клієнт повинен розмістити кошти у вклад на протязі 30 днів з дня укладення угоди. Є депозитом до запитання. Протягом дня поповнення можливе не більше ніж 3 рази. Зняття коштів можливе вільне, при цьому депозит не розривається. Зняття грошей можливе навіть на другий день після внесення. Виплата відсотків - по закінченні періоду нарахування, що минув. Можливе автоматичне поновлення депозиту за згодою із банком, при цьому можливе автоматичне продовження договору, без заявки. Укладається на неозначений строк. Сплата податків з депозиту – ПДФО (18 %), військовий збір – (1,5 %). При переказі коштів з депозитного на поточний рахунок банк знімає 1 %. При поповненні вкладу банк знімає 0,5 % від суми поповнення.
Послуга накопичення «Скарбничка»	7 Відсоткова ставка в дол. США та євро складає 0,01 %	12	Без мінімальної суми	Депозит до запитання, який відкривається одночасно із звичайним депозитом або ж з поточним рахунком. Передбачає автоматичне накопичення коштів шляхом їх списання з поточного рахунку клієнта. Можливе автоматичне підключення/відключення без контакту з банківськими працівниками. Можливе поповнення депозиту. Виплата відсотків здійснюється при поверненні депозиту. Можливе дострокове закриття без втрат. Кошти знімаються в повному обсязі, часткового зняття не має. Укладається на неозначений строк. При поповненні банк знімає 1 % від суми накопичення, виняток – послуги: «Округлення витрати» та «Округлення залишку на картці наприкінці дня».

Залучення депозитів від різних суб'єктів для банку має свої переваги та недоліки, зокрема залучення від юридичних осіб – це можливість отримання великої суми від одного суб'єкту, а залучення від фізичних осіб, хоча в розрізі суб'єкту не значні, однак в сукупності є більшими ніж залучення юридичних.

Таблиця 2.9

Аналіз строкових депозитних продуктів для юридичних осіб АТ КБ «ПриватБанк»

Вид депозиту	Ставка відсотка у гривнях %	Термін депозиту, днів	Мінімальна сума вкладу	Характеристика депозиту

Вільний вибір	2,25 2,75 3,75 4,75 (Відсоткова ставка у дол. США відсутня)	61-90 91-180 181-270 271-336	50000 грн	Можливість повернення згідно зі ставками стосовно фактичного укладення депозитного договору. Немає можливості стосовно поповнення. Виплата відсотків – щомісячна. Не має можливості стосовно зняття частково. Можливість дистанційного оформлення та закриття.
Строковий депозит	2,25 2,75 3,25 4,25 5,25 4,75 (Відсотко-ва ставка у дол. США 0,01 %)	30-60 61-90 91-180 181-270 271-366 від 366	1 грн – 200 дол.	Строковий вклад на термін обраний клієнтом з виплатою відсотків. Немає можливості стосовно поповнення. Виплата відсотків – щомісячна. Не має можливості стосовно зняття частково. Можливість дистанційного оформлення та закриття.

Однак варто сказати, що з ціллю зменшення депозитного ризику кожен із банків прагне до диверсифікації власного депозитного портфелю за строками, суб'єктами, географічною приналежністю.

Таблиця 2.10

Аналіз депозитних продуктів до запитання для юридичних осіб АТ КБ «ПриватБанк»

Вид депо-зиту	Ставка відсотка у гривнях %	Термін депо-зиту, днів	Мінімальна сума вкладу, грн	Характеристика депозиту
Тижневий плюс	0,10 (Відсоткова ставка у дол. США відсутня)	7	1	Депозит – короткостроковий. Передбачає подовження, поповнення та диференційовану ставку стосовно виплати відсотків. Виплата відсотків щомісячна. Часткове зняття – відсутнє. Можливість дистанційного оформлення та закриття.
Поточний депозит	0,10 0,15 0,20 (Відсоткова ставка у дол. США відсутня)	3 8 15	10	Депозит до запитання. Вільне розпорядження коштами, зняття в будь-який момент. Можливість стосовно поповнення. Можливість часткового зняття коштів. Виплата стосовно відсотків – щомісячно. Можливість дистанційного оформлення та закриття.

Кожен із банків диверсифікує свій портфель самостійно, дотримуючись нормативів НБУ. Саме від вдалої диверсифікації портфелю залежить стан управління ресурсами банку, що є депозитними.

2.2. Аналіз ефективності управління депозитними ресурсами комерційного банку

Вважаємо, що аналіз ефективності стосовно управління депозитними ресурсами варто розпочати саме із дослідження процентної ставки на депозити, оскільки саме ці процентні ставки формують витрати банку на залучення ресурсів, а отже позначаються і на обсягах прибутків банку. Саме тому, у даному випадку ефективність управління депозитними ресурсами – це прагнення установи, що є банківською до максимального їх залучення за мінімальної ставки відсотка.

За даними табл. 2.11 проаналізуємо процентні ставки по депозитам АТ КБ «ПриватБанк» в Україні та за її межами за 2018-2020 рр.

Таблиця 2.11

Аналіз середніх процентних ставок по депозитам АТ КБ «ПриватБанк» в Україні та за її межами за 2018-2020 рр., %

Найменування статті	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.
Поточні рахунки клієнтів, депозити до запитання: - долар США	0	0	0	х
-гривні	5	4	1	-4
Строкові депозити юридичних осіб: -долар США	0	0	0	х
-гривні	12	12	5	-7
Строкові депозити фізичних осіб: - долар США	3	3	1	-2
-гривні	14	15	9	-5

Аналіз даних табл. 2.11 вказує на те, що відсоткової ставки за поточними рахунками клієнта та депозитами до запитання в доларах США не має, у гривнях відсоткова ставка складає 5 %, 4 % та 1 % відповідно у 2018-2020 рр. Відсоткова ставка за строковими депозитами юридичних осіб в доларах США також відсутня у гривнях вона складає 12 % у 2018-2019 рр. та

5 % у 2020 р. Відсоткова ставка по депозитам фізичних осіб складає у доларах США – 3 % у 2018-2019 рр. та 1 % у 2020 р. В гривнях відсоткова ставка по депозитам фізичних осіб складає 14 %, 15 % та 9 % у 2018-2020 рр. Отже, всі без винятку відсоткові ставки за депозитами мають тенденцію до зниження, що для банку, що є позитивним, оскільки знижує витрати на формування ресурсів.

Варто відзначити, що процентні ставки, котрі формує банківська установа залежать від вартості ресурсів, які банки самі купують а також від нормативної ставки НБУ. Загалом, нормативна ставка НБУ вважається базисом, який формує НБУ з ціллю здійснення політики, що є грошово-кредитною та є основою стосовно формування ставок для банків.

А тому досліджуючи питання формування відсоткової ставки АТ КБ «ПриватБанку» вважаємо за доцільне дослідити вплив з боку нормативної ставки НБУ (рис. 2.1).

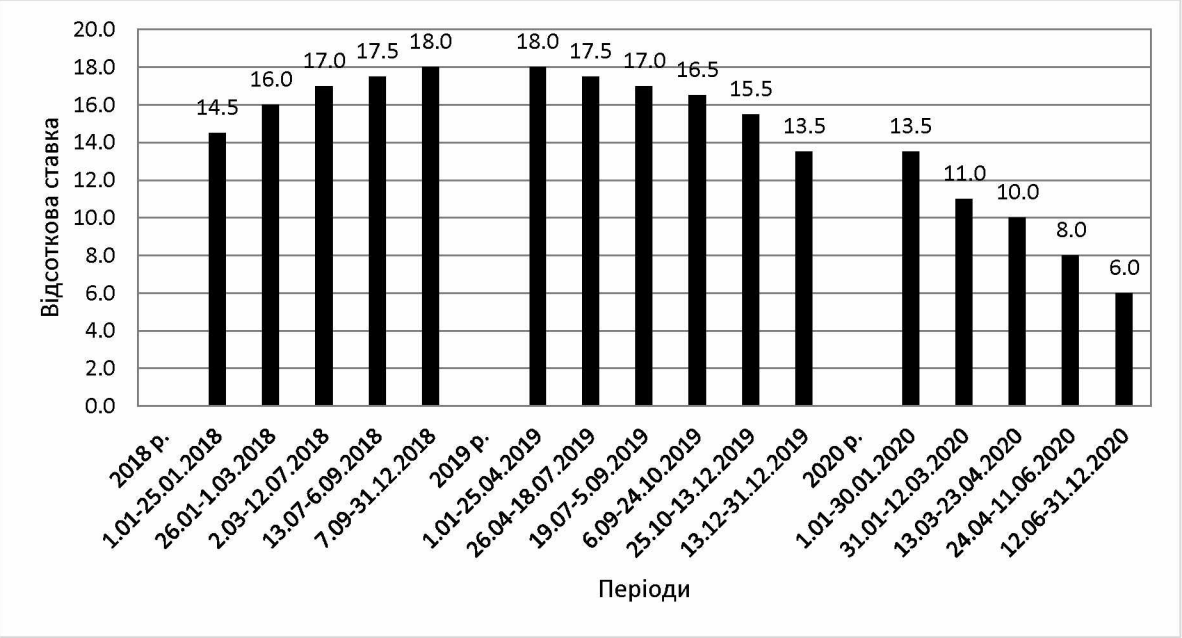

Рис. 2.1. Динаміка облікової ставки НБУ за 2018-2020 рр.

Аналіз даної процентної ставки вказує на значні зміни у її динаміці та тенденцію до значного скорочення у 2020 р. порівняно із 2018 р. Дане скорочення, вплинуло і на відсоткову ставку в межах досліджуваного нами АТ КБ «ПриватБанку», яка також в динаміці за три роки скоротилась.

Наступним кроком на шляху дослідження ефективності стосовно управління депозитними ресурсами в межах комерційного банку, з нашого погляду, повинно стати дослідження процентних доходів та процентних витрат. Дане дослідження вважаємо доцільним, бо процентні витрати банк несе з ціллю отримання саме процентних доходів, а тому, якщо процентні витрати покриваються в межах процентних доходів та дозволяють отримати прибуток, то можна вважати процентні витрати ефективними, а отже ефективною і політику стосовно здійснення управління ресурсами, що є депозитними в межах банку.

За допомогою даних табл. 2.12 проаналізуємо процентні доходи та витрати в межах досліджуваного нами банку.

Аналіз даних табл. 2.12 вказує на перевищення процентних доходів стосовно здійснених процентних витрат, що забезпечило чистий процентний дохід для банку, який є об'єктом дослідження на: 16752 млн грн, 19667 млн грн та 21602 млн грн у 2018-2020 рр. відповідно. В динаміці чистий процентний дохід в межах об'єкту здійснення дослідження збільшився на 4850 млн грн, що є позитивним аспектом та вказує на ефективність управління депозитними ресурсами з боку АТ КБ «ПриватБанк».

Така ефективність забезпечена зростанням сукупних процентних доходів на 26204 млн грн, 28960 млн грн та 28547 млн грн відповідно у 2018-2020 рр. В динаміці ці процентні доходи зросли на 2343 млн грн. Сукупні процентні витрати складають відповідно 14002 млн грн, 14174 млн грн, 11961 млн грн у 2018-2020 рр. та мають тенденцію до скорочення на 2041 млн грн, що є позитивним аспектом стосовно ефективності управління ресурсами, які є депозитними. Одним із чинників стосовно скорочення цих витрат є скорочення відсоткових ставок стосовно депозитів.

Таблиця 2.12

Аналіз комісійних доходів та витрат АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення

				(+;-) 2020 р. від 2018 р.
Процентні доходи за ефективною ставкою відсотка (МСП):				
Кредити та аванси фізичним особам	15934	19 014	17 896	1 962
Інвестиційні цінні папери за СВІСД	6398	6 791	7 194	796
Заборгованість банків	303	430	1 446	1 143
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу	1112	1 256	1 160	48
Кредити та аванси юридичним особам	1576	833	630	-946
Інвестиційні цінні папери за АС	798	548	191	-607
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	77	88	30	-47
Придбані/створені знецінені кредити	6	0	0	-6
Всього процентних доходів за ефективною ставкою відсотка	26204	28960	28547	2 343
Інші процентні доходи:				0
Інвестиційні цінні папери за СВПЗ	4167	4 441	4 453	286
Фінансовий лізинг	383	440	563	180
Всього інших процентних доходів	4550	4 881	5 016	466
Всього процентних доходів	30754	33 841	33 563	2 809
Процентні витрати:				0
Строкові депозити фізичних осіб	9010	8 633	7 428	-1 582
Поточні/розрахункові рахунки	2316	3 151	3 419	1 103
Строкові депозити юридичних осіб	866	349	574	-292
Орендні зобов'язання орендаря	0	244	267	267
Заборгованість перед НБУ	0	1 687	263	263
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	87	102	4	-83
Субординований борг	17	0	0	-17
Інше	9	8	6	-3
Всього процентних витрат	14002	14174	11961	-2 041
Чистий процентний дохід	16752	19667	21602	4 850

Оскільки депозити у складі зобов'язань банку, як правило займають 70 % і більше відсотків, то власне аналіз розриву ліквідності має безпосереднє відношення до предмету дослідження (табл. 2.13).

Для АТ КБ «ПриватБанк» питома вага депозитів у складі зобов'язань відображена на рис. 2.2.

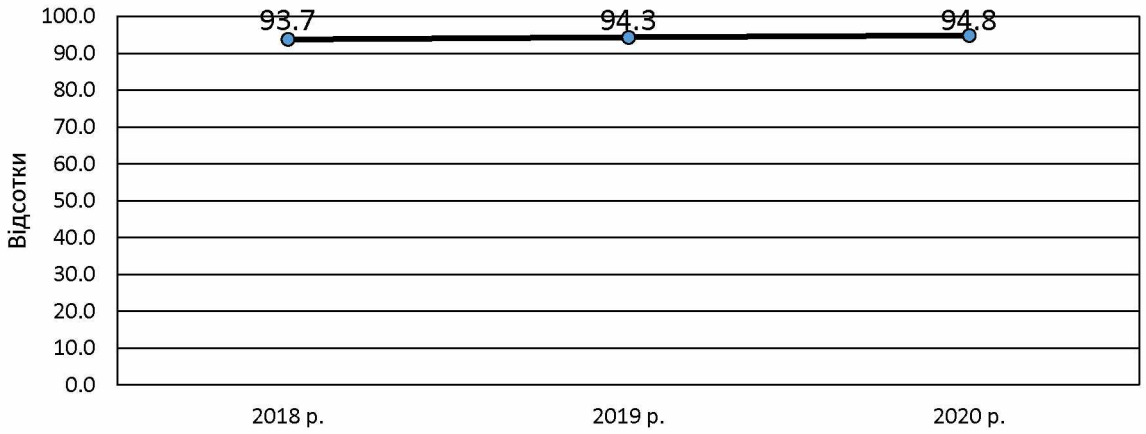

Рис. 2.2. Відсоток депозитів АТ КБ «ПриватБанк» у складі зобов'язань за 2018-2020 рр.

Рис. 2.2. вказує на значні обсяги депозитів банку стосовно їх зобов'язань, зокрема 93,7 %, 94,35% та 94,8 % відповідно у 2018-2020 рр., що дає підстави до висновку, що розрив ліквідності банку майже на 100 % залежить саме від депозитів.

Таблиця 2.13

Аналіз стану розриву ліквідності

АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр., млн грн

Найменування статті	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	27360	45894	49911	22551
Кредити та аванси клієнтам	50140	59544	55021	4881
Інвестиційні цінні папери за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	86244	84680	100750	14506
Інвестиційні цінні папери, за справедливою вартістю через інший сукупий дохід	79299	66602	119196	39897
Інвестиційні цінні папери, за амортизованою собівартістю	14538	875	1715	-12823
Інші фінансові активи	2743	2210	3448	705
Всього фінансових активів	260324	259805	330041	69717
Зобов'язання				
Заборгованість перед НБУ	9817	7721	0	-9817
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями	195	201	2	-194
Кошти клієнтів	231055	240621	312708	81653
Інші фінансові зобов'язання	2249	1522	2907	658
Всього фінансових зобов'язань	243316	250065	315617	72301
Чистий розрив ліквідності	17008	9740	14424	-2584

Дослідження розриву ліквідності стосовно діяльності банку, вказує на позитивне значення даного показника за 2018-2020 рр., зокрема: 17008 млн грн, 9740 млн грн, 14424 млн грн відповідно, що окреслює перевищення обсягів активних коштів над залученими, що є позитивним та вказує на ефективність стосовно управління ресурсами, які є депозитними в межах банку. Однак, в динаміці даний показник має тенденцію до скорочення на 2584 млн грн, що вказує на незначну незбалансованість з боку депозитної та з боку кредитної політики в межах досліджуваного банку.

Наступним кроком на шляху дослідження ефективності стосовно здійснення управління депозитними ресурсами в межах банку, з нашого погляду, повинно стати кумулятивне дослідження розриву ліквідності банку (табл. 2.14).

З 2020 р. банк не здійснює дослідження за строками стосовно погашення, що не враховує дисконтування для управління ліквідністю, а тому кумулятивне дослідження проведено окремо для 2018-2019 рр. та 2020 р.

Дослідження чистого розриву ліквідності за 2018-2019 рр. показало, що розрив ліквідності має негативні значення за: 1) депозитами що вважаються невизначеними (до запитання) та депозитами, що взяті на термін до місяця в обсягах 43412 млн грн та 11477 млн грн відповідно у 2018-2019 рр.; 2) депозитами, котрі сформовані на строк 1-3 місяці в обсягах 39568 млн грн, 43591 млн грн відповідно у 2018-2019 рр.; 3) депозитами, котрі сформовані на строк 3-12 місяців в обсягах 44487 млн грн, 58180 млн грн. Дані тенденції окреслюють зростання ризику стосовно депозитних операцій та неефективність стосовно управління короткостроковими депозитами, однак, кумулятивне дослідження стосовно розриву ліквідності вказує, що довгострокові депозити покривають негативне значення і дозволяють отримати позитивний розрив ліквідності в обсягах: 17008 млн грн та 35110 млн грн відповідно у 2018-2019 рр. Але все ж таки, ми вважаємо, що банку варто удосконалити власні підходи стосовно управління депозитами у проміжку, що є короткостроковим.

Таблиця 2.14

Аналіз стану розриву ліквідності за строками погашення

АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр., млн грн

Термін депозиту	2018 р.	2019 р.	Відхилення (+,-) 2019 р. від 2018 р.
Фінансові активи:			
До запитання та до 1 місяця	54474	98 939	+44 465
1-3 місяці	21505	14 810	-6 695
3-12 місяці	38317	22 254	-16 063
Понад 1 рік	146027	150919	+4 892
Строк погашення не визначений	1	1	0
Фінансові активи за сукупністю строків	260324	286923	+26599
Фінансові зобов'язання:			
До запитання та до 1 місяця	97886	110 416	+12530
1-3 місяці	61073	58401	-2672
3-12 місяці	82804	80434	-2370
Понад 1 рік	1553	2562	+1009
Строк погашення не визначений	-	-	-
Фінансові зобов'язання за сукупністю строків	243316	251 813	+8 497
Чистий розрив ліквідності:			
До запитання та до 1 місяця	-43412	-11477	-31 935
1-3 місяці	-39568	-43591	+4 023
3-12 місяці	-44487	-58180	+13 693
Понад 1 рік	144474	148357	+3883
Строк погашення не визначений	1	1	0
Чистий розрив ліквідності за сукупністю строків	17008	35110	+18102
Кумулятивний розрив ліквідності:			
До запитання та до 1 місяця	-43412	-11477	-31935
1-3 місяці	-82980	-55068	-27912
3-12 місяці	-127467	-113248	-14 219
Понад 1 рік	17007	35109	+18102
Строк погашення не визначений	17008	35110	+18102

Так, з 2020 р. банк згідно вимог НБУ контролює лише строки погашення. Детальне дослідження розриву ліквідності за 2020 р. подано в табл. 2.15.

Дослідження чистого розриву за строками показало, що у 2020 р. банк має негативне значення чистого розриву ліквідності за депозитами овернайт, депозитами від 8 до 14 днів, від 15 до 21 дня, від 22-31 дня, від 1 до 2 місяців, від 2-3 місяців, що вказує на перевищення суми стосовно залучених депозитів

над активними коштами банку. Отже, у 2020 р. політика банку стосовно депозитів, до запитання та депозитів, що є короткостроковими є неефективною. Однак, кумулятивне дослідження депозитів вказує на покриття даного негативного розриву коштами, що вкладені на більш тривалі строки.

Таблиця 2.15

Аналіз стану розриву ліквідності за строками здійснення погашення АТ КБ «ПриватБанк за 2020 рр., млн грн

Терімн депозиту	2020 р.	
	Чистий розрив ліквідності	Кумулятивний розрив ліквідності
На вимогу	30796	30796
Овернайт	-12092	18703
Від 2 до 7 днів	20875	39578
Від 8 до 14 днів	-8987	30591
Від 15 до 21 дня	-3751	26840
Від 22 до 31 дня	-9151	17689
Від 1 до 2 місяців	-12337	5352
Від 2 до 3 місяців	-13801	-8449
Від 3 до 6 місяців	8064	-384
Від 6 до 9 місяців	6920	-7304
Від 9 до 12 місяців	10952	3648
Від 1 до 2 років	3092	6739
Від 2 до 3 років	1832	8572
Від 3 до 5 років	2911	11483
Більше 5 років	29654	41137
Невизначений	-41137	-

Аналіз стосовно ефективності здійснення управління ресурсами, які є депозитними відносно АТ КБ «ПриватБанк» подано в межах табл. 2.16.

Варто відзначити, що такі показники як ROA та ROE відповідають нормативним значенням у досліджуваних роках (ROA – не менше 1%; ROE – не менше 5 %), при цьому мають тенденцію стосовно зростання на 1,8 в.п. та 5,3 в.п. відповідно, що є позитивним та окреслює ефективне управління

відносно депозитів в межах банку. Чиста маржа в межах банку має скорочення в динаміці на 2,3 в.п., однак відповідає нормативу в усі роки (не менше 4,5 %).

Таблиця 2.16

Аналіз ефективності управління депозитними ресурсами АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.
1.Рентабельність активів - ROA	4,6	10,5	6,4	1,8
2. Рентабельність капіталу - ROE	40,7	59,8	46,0	5,3
3. Чиста маржа - NIM	11,1	10,9	8,8	-2,3
4. Чистий спред – NS	-5,8	-5,6	-3,6	2,2
5.Коефіцієнт ефективності діяльності банку - К1	15,5	99,9	71,0	55,5
6.Миттєва ліквідність – К5	24,9	35,1	25,5	0,6
7. Доля власного капіталу в активах – К6	11,3	17,6	13,8	2,5
8. Відношення кредитного портфелю до зобов'язань банку – К7	20,3	23,3	16,7	-3,6
9. Доля вкладів фізичних осіб в пасивах – К11	39,5	32,0	26,8	-12,7
10. Ефективність використання банком залучених ресурсів - Ез	5,5	13,6	7,8	2,2
11. Коефіцієнт використання депозитів – Ла	0,111	0,180	0,151	0,040
12. Коефіцієнт співвідношення кредитів і депозитів - Кск/д	0,217	0,247	0,176	-0,041
13. Коефіцієнт ефективної депозитної політики – Кедп	0,130	0,148	0,122	-0,007

Чистий спред має негативні значення, що пов'язано з тим, що хоча процентні доходи банку є вищими ніж процентні витрати, однак зобов'язання перевищують працюючи активи, що й формує негативне значення показника (менше за норматив), що в свою чергу вказує на доцільність збільшення працюючих активів.

Коефіцієнт ефективності стосовно здійснення діяльності банку вказує на неефективність роботи, бо норматив складає не менше 120 %, а банк має

15,5%, 99,9 %, 71,0 % відповідно у 2018-2020 рр. Однак, в динаміці даний коефіцієнт зростає на 55,5 %, що є позитивним.

Миттєва ліквідність згідно значення нормативу повинна бути не менше 20 %, у АТ КБ «ПриватБанк» даний показник у 2018-2020 рр. є вищим за норматив, при чому тенденційно він зростає.

Доля капіталу, що є власним за нормативом повинна бути більше ніж 12%, в досліджуваного банку у 2018 р. вона складає 11,3%, тобто нижче за норматив, у 2019-2020 рр. даний показник вище стосовно нормативу.

Відношення стосовно кредитного портфелю відносно зобов'язань повинно складати 70-100 %, у нашому випадку воно є значно меншим, що вказує на неефективність кредитної, а також депозитної політики в межах банку. Частка стосовно вкладів осіб, що є фізичними не повинна перевищити – 50%, якщо перевищення буде, то банк вважатиметься ощадним, у нашому випадку частка таких вкладів складає 39,5 %, 32,0 %, 26,8 % відповідно у 2018-2020 рр.

Ефективність використання стосовно депозитів банку має позитивну оцінку та в динаміці зростає. Коефіцієнт використання депозитів має досить не високі значення, що вказує на неефективність стосовно здійснення управління останніми. Коефіцієнт ефективності стосовно депозитної політики в межах банку також має не високі значення.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

3.1. Засоби оптимізації депозитних ресурсів комерційного банку

Депозитні ресурси – джерело активних операцій для будь-якого банку, що є комерційним. Окрім того депозитні ресурси – це джерело витрат для банку, які як планується повинні забезпечити прибуток.

Зрозуміло, що кожен банк прагне скоротити витрати та збільшити прибуток, не виключенням є витрати і стосовно депозитів.

Для клієнтів банківських установ депозит є джерелом отримання доходу, що є додатковим, але варто відзначити, що в умовах нестабільності грошової одиниці інфляція може скасувати даний дохід.

Слід акцентувати на тому, що нині більшість юридичних осіб перебуває в стані збитків, а більшість фізичних осіб отримує мінімальну заробітну плату, ті ж що отримують середню заробітну плату також несуть значні витрати, що не дозволяє більшості осіб, які є юридичними та фізичними формувати вкладення депозитів.

Серед фізичних осіб підсилює цю дію і старіння населення, які отримують пенсію, що не дозволяє здійснювати накопичення та виїзд громадян за кордон, котрі взагалі втратили довіру до країни та її установ, а отже не будуть формувати депозити в межах країни.

Тому на сьогодні для банків досить гостро постає питання стосовно залучення депозитів. Банки всіляко намагаються заохотити клієнтів до формування депозитів, однак підвищити ставки стосовно депозитів вони не можуть, бо не отримають доходів, а тому заохочення стосується додаткових послуг, обслуговування, інформаційних атак.

Однак, все ж таки варто сказати, що на сьогодні банки – це ті, фінансові установи в межах країни, які формують більшість стосовно залучення депозитів.

Серед альтернатив депозиту варто відзначити: фонди, що є недержавними пенсійними та накопичення коштів в страхових фондах. І тут варто відзначити, що якщо довіра до фондів, що є недержавними пенсійними не висока, то довіра до фондів, що є страховими з кожним роком зростає.

Варто відзначити, що в таких умовах «виживання» все більше малих, середніх банків мають тенденцію втрати ліцензії, бо банально не можуть сформувати ресурси, левову частку яких складають саме депозити.

Слід сказати і про систему стосовно гарантування вкладів, яка є не досить ефективною в межах нашої країни, що також призводить до втрати довіри серед вкладників.

На сьогодні подолання даної кризи для банків можливе, з нашого погляду лише шляхом зацікавлення клієнтів не відсотковою ставкою, яка є не високою, а диджиталізованими новаціями банку, зручностями, новими послугами та продуктами, вдосконаленням ефективності та стійкості стосовно діяльності банку вцілому, врахування потреб клієнтів та формування «індивідуальних» депозитних продуктів.

Проаналізуємо детально проблематику стосовно ресурсів банку, які є депозитними в межах табл. 3.1.

Вважаємо, що саме досить вагоме ставлення до управління ресурсами, що є депозитними в межах банку дозволить залишитися в межах банківського ринку незважаючи на складну економічну ситуацію в державі.

Варто сказати, що нині сучасні банки повинні переглянути власну традиційну систему здійснення управління ресурсами, які є депозитними та формувати нові підходи до управління враховуючи сучасність цих підходів.

Вважаємо, що дані заходи без сумніву забезпечать зростання депозитних ресурсів в межах банку.

Таблиця 3.1

Аналіз проблематики стосовно ресурсів банку, що є депозитними та шляхи їх вирішення в межах АТ КБ «ПриватБанк»

Проблематика	Шляхи подолання проблематики
Криза в межах країни вцілому, в межах економіки, в межах ринку, що є фінансовим	Прагнення збільшити ресурси, що є депозитними шляхом зацікавлення клієнтів фінансовими та нефінансовими методами
Падіння стосовно доходів юридичних та фізичних осіб, що провокує зниження активності за депозитами	Прагнення збільшити ресурси, що є депозитними шляхом диджиталізованих новинок в обслуговуванні, в якості послуг, в їх швидкості та зручності, інформативності, захищеності. Розробка послуг для індивідуальних клієнтів. Залучення молоді та дітей до банківництва шляхом навчання банківської грамотності. Утримання вже наявних клієнтів шляхом: акцій, продуктів розроблених саме для них, скороченню часу обслуговуванню, додаткових безкоштовних продуктів
Конкуренція в межах банківського ринку	Розширення спектру стосовно депозитів за строками, ставками, акціями, диджиталізованими новинками, зручностями, перевагами в отриманні додаткових безкоштовних продуктів. Використання інформаційних та рекламних прийомів, залучення молоді через різного роду квести та практики, опитування, проведення уроків банківської грамотності для дітей. Формування комплекту зручних та ефективних послуг для корпоративних клієнтів.

Вважаємо, що з ціллю збільшення ресурсів банків, що є депозитними банку потрібно використовувати такі заходи (рис. 3.1).

Слід відзначити і значний вплив НБУ на формування депозитних ресурсів, бо облікова ставка НБУ є регулятором політики, що є грошово-кредитною і водночас індикатором стосовно формування ставки відносно депозитів банку.

Однак облікова ставка НБУ – зовнішній чинник до якого банк може лише пристосовуватись не маючи на нього жодного впливу. Варто акцентувати і на психологічних аспектах, які проявляються в недовірі до банків вцілому.

З ціллю здійснення удосконалення стосовно управління депозитними ресурсами в межах АТ КБ «ПриватБанк» вважаємо за доцільне провести

дослідження стосовно врахування інтересів вкладників банку за віковим сегментом.

Рис.3.1. Заходи для забезпечення зростання депозитних ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»

Інтереси вкладників стосовно сегменту, що є віковим оцінювались за 10 бальною шкалою та враховували:

- мобільність депозитних ресурсів;
- наявність додаткових продуктів та послуг, що йдуть в комплекті до депозиту;
- диджиталізованість депозитів;
- відсоткові ставки;
- надійність та захист з боку банку;
- мінливість процентної ставки;
- наявність акцій та скидок на інші продукти при формуванні депозиту;
- роз'яснення з боку представників банку;
- можливість фізичного контакту при формуванні депозиту.

Кожне питання оцінювалось в 10 балів максимально, опитування здійснювалось за віковими групами:

- молодь: 18- 30 років;
- дорослі: 31 -50 років;
- зрілі: 51-75 років.

Кожна із цих складових наявна в АТ КБ «ПриватБанк» в управлінні депозитами.

Результати проведеного нами дослідження подані в межах табл. 3.2 рис. 3.2.

Таблиця 3.2

Аналіз врахування інтересів вкладників банку за віковим сегментом при формуванні депозитів АТ КБ «ПриватБанк», 2020 р.

Критерії оцінювання	Вікові групи		
	Молодь, балів	Дорослі, балів	Зрілі, балів
Мобільність депозитних ресурсів	10	8	2
Наявність додаткових продуктів та послуг, що йдуть в комплекті до депозиту	10	10	10
Диджиталізованість депозитів	10	7	4
Відсоткові ставки	8	10	10
Надійність та захист з боку банку	10	10	10
Мінливість процентної ставки	7	9	9
Наявність акцій та скидок на інші продукти при формуванні депозиту	5	7	9
Роз'яснення з боку представників банку	0	6	10
Можливість фізичного контакту з банком при формування депозиту	0	5	10
Разом	60	72	74

Аналіз даних табл. 3.2 вказує, що найбільшу кількість із 100 можливих балів отримала вікова група – зрілі, найменшу – молодь.

Дана тенденція простежується в дійсності, оскільки молодь не надто активно вкладає кошти в банк. Більш активними з даного приводу є вікові групи – дорослі та зрілі. Однак, варто відзначити, що кожна вікова група за результатами дослідження формує власні переваги стосовно депозитів.

Так, вікова група зрілі акцентує увагу на можливостях фізичного контакту з банком, і не звертає увагу на мобільність та диджиталізовані акценти, у молоді все навпаки.

Група дорослі – група, яка цікавиться і мобільністю та диджиталізованими акцентами і фізичним контактом в межах банку. Варто сказати і про те, що є і чинники важливі для всіх вікових груп – це: відсоткова ставка, надійність банку, мінливість відсотка.

Графічне відображення результатів дослідження для АТ КБ «Приватбанк» в розрізі його клієнтів за віковими групами подано в межах рис. 3.2.

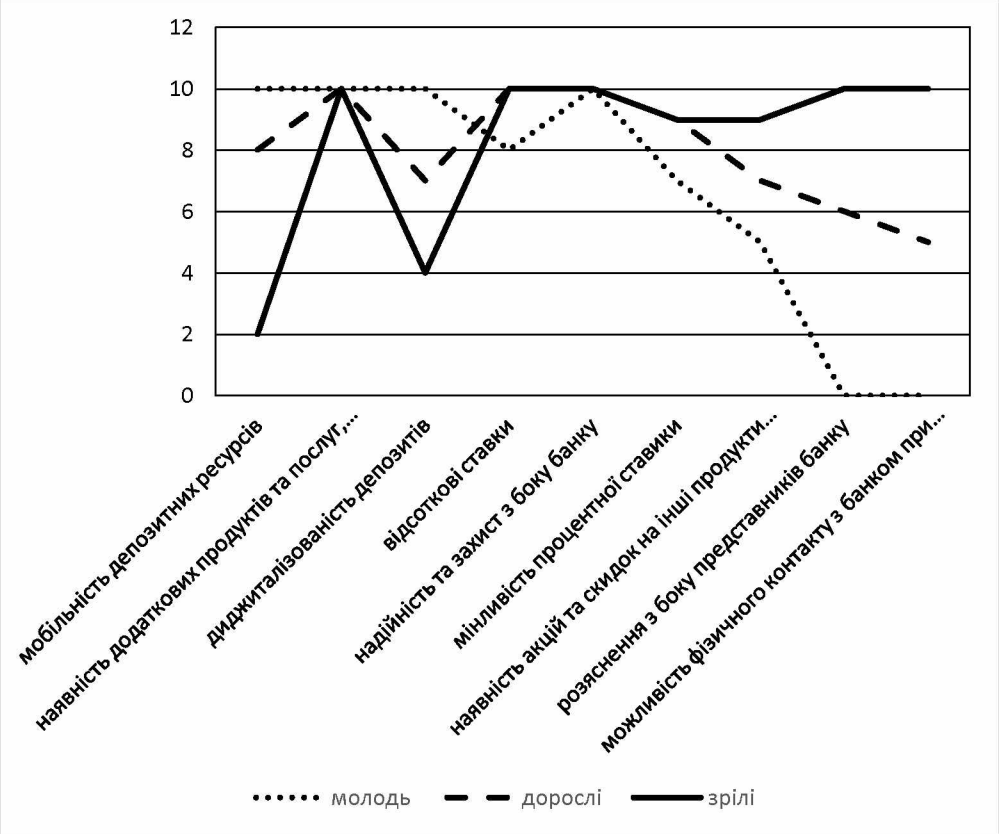

Рис. 3.2. Результати дослідження стосовно інтересів вкладників за віковим сегментом в межах АТ КБ «ПриватБанк», 2020 р.

Вважаємо також доцільним з ціллю оптимізації стосовно депозитних ресурсів в межах АТ КБ «ПриватБанк» використати один із прийомів з приводу управління – імунізація балансу.

Імунізація балансу полягає у оптимізації балансу (котрий стає нечутливим до змін ставок відсотка) шляхом оптимізації активів та пасивів.

Таблиця 3.3

Оптимізація балансу банку з використанням підходу імунізації балансу АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр.

Найменування статті	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-) 2020 р. від 2018 р.
	сума, млн. грн	сума, млн. грн	сума, млн. грн	суми, млн. грн
Загальні зобов'язання	246584	255194	329700	83116
Загальні активи	278048	309723	382525	104477
Показник дюрації пасивів	2,5	2,7	2,1	-0,4
Показник дюрації активів	2,8	3,3	2,4	-0,5

Отже, з ціллю захисту банку від коливань стосовно відсоткових ставок строк надходжень за активами за середнім значенням повинен складати 2,8, 3,3 та 2,4 роки відповідно у періодах дослідження, а показник дюрації стосовно зобов'язань (термін погашення зобов'язань) повинен складати – 2,5, 2,7 та 2,1 роки відповідно.

3.2. Шляхи мінімізації фінансових ризиків під час формування депозитних ресурсів комерційного банку

Фінансові ризики стосовно формування депозитного портфелю – це ризики, як перш за все пов'язані із відсотковою ставкою.

Якщо до зовнішніх ризиків, що впливають на ризики пов'язані з депозитними ресурсами, банк може лише пристосуватись, то на внутрішні ризики банк може впливати нейтралізуючи їх, а у випадку неможливості їх нейтралізації зведення до мінімуму.

Вважаємо, що під фінансовими ризиками пов'язаними із відсотковою ставкою стосовно депозитів варто розглядати ризики подані в межах рис. 3.3.

З ціллю мінімізації фінансових ризиків пов'язаних з депозитними операціями, з нашого погляду, банку потрібно: 1) оптимізувати строки

стосовно залучення депозитів та розміщення останніх в активи; 2) здійснювати страхування фінансових ризиків стосовно депозитних ставок шляхом хеджування ризику з допомогою контрактів ф'ючерс, форвард.

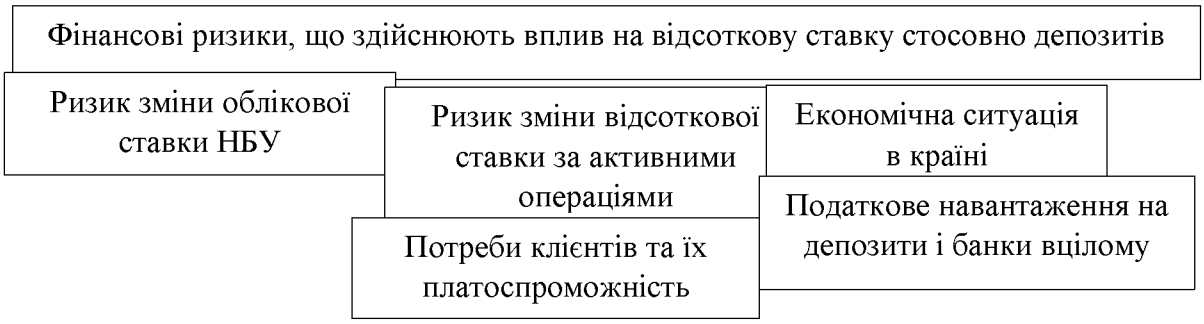

Рис. 3.3.Фінансові ризики, що здійснюють вплив на відсоткову ставку стосовно депозитів банку

Так, власне узгодження стосовно термінів депозитів та термінів кредитів – це шлях до фіксації спреду та нейтралізації змін стосовно ставки, що є відсотковою. Узгодження даних термінів дозволяє наблизити до оптимальності зміни з однаковою швидкістю та у напрямку зростання або ж зниження одночасно відсоткових ставок стосовно як депозитів, так і кредитів. Узгодження строків передбачає використання двох протилежних підходів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Стратегії та методи управління строками стосовно розміщення депозитів

Стратегія	Метод	Сутність підходу
Стратегія мінімізації фінансового ризику та стабілізації прибутку	Збалансування стосовно строків залучення та розміщення депозитів	- передбачає формування відповідності стосовно термінів залучення депозитів та термінів їх розміщення. За даного підходу прибуток стабілізується, скорочується фінансовий ризик, однак не має можливості стосовно максимізації відносно прибутку
Стратегія максимізації фінансового ризику та прибутку	Балансування між строками залучення та розміщення депозитів враховуючи прогнозні значення змін ставок	- передбачає ймовірну максимізацію прибутку при максимізації одночасно і ризику. Метод базується на прогнозних значеннях стосовно зміни відсоткових ставок за депозитами і кредитами у бік зростання або ж зменшення та прогнозі стосовно змін швидкості цих ставок. При цьому строки стосовно залучення депозитів повинні бути меншими відносно строків їх

		розміщення.

Обрання тієї чи іншої стратегії залежить від управлінських рішень в межах конкретного банку враховуючи формування загальної стратегії в межах банку, мінливості стосовно кон'юнктури ринку та ставленні менеджеру банку до ризику.

Пропонуємо здійснити розрахунки за двома стратегіями та порівняти їх, кінцеве ж рішення стосовно здійснення управління залишається за менеджером в межах банку (табл. 3.5, 3.6).

Таблиця 3.5

Оптимізація в межах управління строками стосовно формування та розміщення депозитів для АТ КБ «ПриватБанк» за стратегією мінімізації фінансового ризику та стабілізації прибутку

Депозити/кредити	Терміни залучення депозитів / терміни надання кредитів, днів						Сума залучення / розміще-ння, млн грн
	30-60	61-90	91-180	181-270	271-366	від 366	
Строковий депозит	2,25	2,75	3,25	4,25	5,25	4,75	100000
Кредит	11,0	13,0	14,0	15,0	16,0	17,0	100000
Спред	8,75	10,25	10,75	10,75	10,75	12,25	X
Прибуток банку	1438	2527	5301	7952	10779	24500	X

В межах табл. 3.5 для розрахунку нами взяті максимальні терміни в межах строків, в останньому періоді – від 366 днів, ми взяли 2 роки. Для аналізу нами взяті ставки за строковими депозитами для юридичних осіб та кредит в межах кредитної лінії для юридичних осіб АТ КБ «ПриватБанк».

Аналіз даних табл. 3.5 вказує, що найбільший спред, тобто дохід від залучених депозитів у разі їх розміщення у вигляді кредитів банк матиме при розміщенні депозитів на період від одного року, найменший – при розміщенні депозитів на період від 30 до 60 днів. При розміщенні депозитів на період від 61 до 366 днів спред стабільний, хоча і зростають відсотки на залучення депозитів, однак відсоток на їх розміщення рухається з однаковою швидкістю. На обсяг кінцевого прибутку від залучених, а згодом розміщених депозитів впливає сума залучення / розміщення, а також термін залучення / розміщення.

Для нашого планування згідно стратегії мінімізації ризику та стабілізації прибутку ми обрали однакову суму – 1000000 млн грн, а тому, на обсяг прибутку здійснює вплив лише термін залучення / розміщення, бо сума не варіює.

З проведеного нами дослідження видно, що найбільшого прибутку банк зазнає при залученні коштів на період від одного року та вище.

Надалі оптимізуємо строки формування та розміщення депозитів для АТ КБ «ПриватБанк» за стратегією максимізації фінансового ризику та прибутку (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Оптимізація в межах управління строками стосовно формування та розміщення депозитів для АТ КБ «ПриватБанк»

Депозити / кредити	Терміни залучення депозитів / терміни надання кредитів, днів						Сума залучення / розміщення, млн грн
	30-60	61-90	91-180	181-270	271-366	від 366	
Стратегія максимізації фінансового ризику та прибутку							
Депозит	2,25	2,75	3,25	4,25	5,25	4,75	100000
Кредит	11,0	13,0	14,0	15,0	16,0	17,0	100000
Спред	8,75	10,25	10,75	10,75	10,75	12,25	х
Прибуток банку	1438	2527	5301	7952	10779	24500	х
Прогноз зміни ставок по строковим депозитам - розміщення	110,0	12,0	13,0	14,0	15,0	16,5	х
Стратегія мінімізації ризику та оптимізації прибутку							
Консервативний підхід							
Спред з урахуванням прогнозних змін	10,6	12,4	12,4	11,9	10,8	7,6	х
Прибуток банку	1749	3047	6128	8816	10802	15140	х
Консервативний підхід							
Помірний підхід							
Спред з урахуванням прогнозних змін	10,6	12,4	12,5	12,0	11,0	12,3	х
Прибуток банку	1749	3047	6142	8907	10988	24671	х
Агресивний підхід							
Спред з урахуванням прогнозних змін	10,6	12,4	12,5	12,2	11,1	12,5	х
Прибуток банку	1749	3057	6170	9044	11119	25090	х

Розміщення депозитів за стратегією мінімізації фінансового ризику та оптимізації прибутку передбачає варіювання між строками залучення та розміщення, при цьому строки стосовно залучення повинні, як правило бути коротшими до строків їх розміщення.

Дана стратегію передбачає врахування трьох підходів до розміщення:

- агресивний;
- помірний;
- консервативний.

Дослідження спреду за даними підходами показало, що спред за даної стратегії є вищим ніж спред за стратегії мінімізації фінансового ризику та стабілізації прибутку, майже у всіх випадках. Однак, за консервативного підходу спред є нижчим ніж спред у результаті застосування стратегії мінімізації фінансового ризику та стабілізації прибутку.

На термін від 30-90 днів спред однаковий як за підходу, що є консервативним, так і за підходами, що є помірним та агресивним. Залучення коштів на термін від 91 до 180 днів передбачає отримання вищого і однакового спреду за підходами, що є помірним та агресивним.

При залученні коштів на період від 181 дня і більше спред найбільший за агресивного підходу.

Отже, найбільшого прибутку згідно оптимізаційних моделей можна досягти за агресивного підходу, однак, не слід забувати про сценарії, і у нашому випадку він оптимістичний, якщо ж сценарій виявиться песимістичним, то ми можемо отримати не максимальний прибуток, а взагалі його не отримати, а понести збитки.

Варто також акцентувати, що за агресивного підходу банк в значних обсягах наражається на ризик, що є відсотковим і пов'язаний із невизначеністю стосовно змін ставок (залучення / розміщення).

З ціллю зниження даного ризику практика стосовно ризик-менеджменту в межах банку використовує показник гепу.

Даний показник вважається індикатором стосовно чутливості балансу банку до змін ставок в межах операцій за депозитами та кредитами.

Розрахуємо показник гепу для АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр. (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Дослідження чутливості до відсоткового ризику за показником гепу для АТ КБ «ПриватБанк» за 2018-2020 рр.

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення (+;-), 2020 р. від 2018 р.
	Актив	Пасив	Актив	Пасив	Актив	Пасив	
Депозити всього, млн грн	х	231250	х	240822	х	312710	х
Збалансовані за строками, млн грн	21044	21044	72247	72247	93813	93813	х
Чутливі до змін ставки, млн грн	43937,5	105913	72246,6	144493	68796,2	218897	х
Нечутливі до змін ставки, млн грн	125338	60125	138750	69375	141063	57812,5	х
Неробочі активи / безпроцентні пасиви, млн грн	40700	12256	27750	32375	30063	34687	х
Показник гепу, млн грн	-61975		-72247		-75697		+13722
Індекс відсоткового ризику, %	32,6		25,5		25,0		-7,6

Аналіз даних табл. 3.7 для АТ КБ «ПриватБанк» вказує на зростання показника гепу в динаміці на 13722 млн грн, що провокує в свою чергу скорочення індексу відсоткового ризику на 7,6 %, що є позитивним для банку.

Враховуючи показник гепу за 2020 р. для АТ КБ «ПриватБанк» змоделюємо як вплине зміна відсоткових ставок на маржу в межах досліджуваного нами банку (табл. 3.8).

Аналіз даних табл. 3.8 вказує, що у випадку якщо відсоткові ставки на ринку зростуть стосовно депозитів, то банк недоотримає прибуток, і

відповідно чим більші обсяги стосовно зростання відсоткової ставки, тим більше недоотримання прибутку. При скороченні відсоткових ставок в тих же обсягах, навпаки – банк отримає додатковий прибуток.

Таблиця 3.8

Дослідження впливу показнику гепу на зміну відсоткових ставок для АТ КБ «ПриватБанк» за даними 2020 р.

Варіанти розрахунку	Варіанти зміни відсоткової ставки						
	1	2	3	4	5	6	7
Показник гепу, млн грн	-75697	-75697	-75697	-75697	-75697	-75697	-75697
Індекс відсоткового ризику за показником гепу, %	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
У бік зростання відсоткові ставки, %	0,5	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0	3,5
У бік скорочення відсоткові ставки, %	0,5	1,0	1,5	2,0	2,5	3,0	3,5
Вплив гепу за умови зростання відсоткової ставки, млн грн	-378	-757	-1135	-1514	-1892	-2271	-2649
Вплив гепу за умови скорочення відсоткової ставки, млн грн	378	757	1135	1514	1892	2271	2649

Отже, метод гепу надає можливість для банку здійснювати контроль та управління банківським ризиком.

Вважаємо, що кваліфікований менеджмент банку та формування ефективної загальної стратегії діяльності банку, в яку повинна бути інтегрована стратегія стосовно управління депозитами – шлях до скорочення ризиків та максимізації прибутку банку.

Отже, проведені нами дослідження, дозволяють аргументувати певні рекомендації з приводу удосконалення управління депозитними ресурсами банку, зокрема:

- враховувати інтереси вкладників при формуванні депозитів, зокрема і за віковими групами;

- формувати диджиталізовані депозитні продукти;

- формувати депозитні продукти зручні для клієнтів та згідно їх потреб;

- формувати супутні, безкоштовні послуги, як бонус для клієнтів, які відкрили депозит;

- влаштовувати акції для клієнтів банку, які формують депозит;

- здійснювати інформаційні атаки, рекламні акції, навчання з метою збільшення депозитних ресурсів;

- використовувати метод імунізації балансу з метою оптимізації депозитів

- здійснювати оптимізацію строків залучення депозитів та розміщення останніх в активи;

- здійснювати страхування фінансових ризиків стосовно депозитних ставок шляхом хеджування ризику з допомогою контрактів ф'ючерс, форвард;

- здійснювати оптимізацію залучення депозитів та їх розміщення згідно стратегії мінімізації ризику та стабілізації прибутку або ж стратегії максимізації фінансового ризику та прибутку;

- досліджувати показник гепу та здійснювати постійний моніторинг кон'юнктурних змін в межах ринку банківських послуг.

ВИСНОВКИ

Дослідивши погляди науковців на категорію «депозит», вважаємо, що депозит - це залучені на певний строк або ж до запитання банківською установою кошти з ціллю здійснення активних операцій, що можуть мати грошову форму виразу або ж виражатись у формі цінних паперів та банківських металів передбачаючи здійснення виплати або ж супутні послуги власникам депозитів. Депозити є вагомою частиною стосовно формування банківських пасивів, які в подальшому формують прибуток.

Оцінка стосовно ефективності управління депозитними ресурсами передбачає формування етапів: 1) означення предмету оцінки – управління депозитними ресурсами банку вцілому або ж окремими його складовими; 2) здійснення аналітичної діяльності окреслення методики здійснення оцінки, оціночних показників та власне оцінка; 3) окреслення чинників впливу на ефективність стосовно управління депозитними ресурсами банку.

Оцінити ефективність відносно управління депозитними ресурсами комерційного банку можна за допомогою: системи коефіцієнтів; методів заснованих на економетричному аналізі; методів математичного програмування.

АТ КБ «ПриватБанк» заснований в 1992 р. і на сьогодні вважається лідером стосовно надання банківських послуг як юридичним, так і фізичним особам в межах нашої країни. Банк за діяльністю є універсальним та має державну форму власності на 100 %.

Аналіз діяльності АТ КБ «ПриватБанк» показав, що:

- за даними дослідження GFK Ukraine 2019 р. ПриватБанк є лідером у: наданні послуг юридичним особам - співпрацюють 63,7 % юридичних осіб та 73,8 % ФОП; наданні послуг фізичним особам - співпрацюють 55,3% фізичних осіб; застосуванні новітніх технологій на ринку банківських послуг;

- вцілому капітал банку збільшився на 21361 млн грн або на 67,9 %. Найбільше зростання відбулося за загальними резервами та іншими фондами, які зросли на 36,5 %. Позитивним аспектом є скорочення нереалізованого

збитку на 11,1 %. Акціонерний капітал в обсягах 206060 млн грн є незмінним на протязі періоду дослідження;

- вцілому зобов'язання банку збільшились на 83116 млн грн або на 33,7%. Найбільша питома вага у структурі зобов'язань банку належить коштам клієнтів 93,7 %, 94,3%, 94,8 % відповідно у 2018 -2020 рр. і за досліджуваний період дані кошти зросли на 81653 млн грн або на 35,3 в.п.;

- активи банку зросли на 104477 млн грн або на 37,6 %, при цьому у складі активів найбільше збільшились поточні податкові активи у 35,2 рази; грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви на 82,4 %, що не є позитивним, оскільки – це непрацюючі кошти, які не приносять банку прибутку. Дослідження активів, що забезпечують прибуток показало, що кредити та аванси клієнтам складають у зростанні всього 9,7 %, при цьому у складі активів скоротились: інвестиційні цінні папери, за амортизованою собівартістю на 88,2 %; активи, утримані для продажу на 72,6%; інвестиційна нерухомість – на 12,2 %;

- чистий прибуток збільшився на 11504 млн грн або на 89,9 %, сукупний дохід зріс на 11829 млн грн або на 108,3 %;

- строкові депозити фізичних осіб скоротились на 6, 7 %, строкові депозити юридичних осіб зросли на 29,7 %. Вцілому за досліджуваний період строкові депозити АТ КБ «ПриватБанк» на 3,3%. Найбільшу питому вагу у складі поточних рахунків та депозитів до запитання займають депозити фізичних осіб, зокрема 66,4 %, 69,4 % та 64,1 % відповідно у 2018-2020 рр., при цьому в динаміці вони зросли на 71,9 %. Поточні рахунки та депозити до запитання юридичних осіб в динаміці зросли на 90,1 %. Найменшу питому вагу у складі поточних рахунків / депозитів до запитання займають державні організації – 0,2 %, 0,1%, та 0,1 % відповідно за досліджуваний період, при вони вцілому вони зросли на 43,8 %. Вцілому за досліджуваний період поточні рахунки / депозити до запитання АТ КБ «ПриватБанк» зросли на 78%;

- в структурі галузевої приналежності депозитів найбільші обсяги належать депозитам від фізичних осіб, вони складають відповідно 79, 1 %, 79,0% та 72,8 %, при цьому динамічно вони зросли на 24,7 %. Депозити всіх

без винятку галузей в динаміці за 2018-2020 рр. для АТ КБ «ПриватБанк» зростають;

- всі без винятку відсоткові ставки за депозитами мають тенденцію до зниження, що для банку, що є позитивним, оскільки знижує витрати на формування ресурсів;

- перевищення процентних доходів стосовно здійснених процентних витрат, що забезпечило чистий процентний дохід для банку, який в динаміці зростає, що є позитивним аспектом та вказує на ефективність з боку АТ КБ «ПриватБанк» стосовно управління в межах депозитних ресурсів;

- розрив ліквідності стосовно діяльності банку має позитивне значення даного показника за 2018-2020 рр., що окреслює перевищення обсягів активних коштів над залученими і є позитивним та вказує на ефективність стосовно управління ресурсами, які є депозитними в межах банку;

З ціллю удосконалення управління депозитними ресурсами банку, вважаємо за необхідне:

- з ціллю захисту банку від коливань стосовно відсоткових ставок оптимізувати строк надходжень за активами за середнім значенням (за показником дюрації), який повинен складати 2,8, 3,3 та 2,4 роки відповідно у періодах дослідження, а показник дюрації стосовно зобов'язань (термін погашення зобов'язань) повинен складати – 2,5, 2,7 та 2,1 роки відповідно;

- здійснювати оптимізацію строків залучення депозитів та строків розміщення активів згідно стратегії мінімізації ризику та стабілізації прибутку або ж стратегії максимізації фінансового ризику та прибутку. З проведеного нами дослідження визначено, що розміщення депозитів за стратегією максимізації фінансового ризику та прибутку показало, що спред за даної стратегії є вищим ніж спред за стратегії мінімізації фінансового ризику та стабілізації прибутку у випадках від одного року і вище. Дослідження показали, що спред за збалансованого підходу від залучення / розміщення на термін від 30-90 днів однаковий як за підходу, що є консервативним, так і за підходами, що є помірним та агресивним. Залучення коштів на термін від 91 до 180 днів передбачає

отримання вищого і однакового спреду за підходами, що є помірним та агресивним. При залученні коштів на період від 181 дня і більше спред найбільший за агресивного підходу.

Проведені нами дослідження, дозволяють аргументувати певні рекомендації з приводу удосконалення управління депозитними ресурсами банку, зокрема:

- враховувати інтереси вкладників при формуванні депозитів, зокрема і за віковими групами;

- формувати диджиталізовані депозитні продукти;

- формувати депозитні продукти зручні для клієнтів та згідно їх потреб;

- формувати супутні, безкоштовні послуги, як бонус для клієнтів, які відкрили депозит;

- влаштовувати акції для клієнтів банку, які формують депозит;

- здійснювати інформаційні атаки, рекламні акції, навчання з метою збільшення депозитних ресурсів;

- використовувати метод імунізації балансу з метою оптимізації депозитів

- здійснювати оптимізацію строків залучення депозитів та розміщення останніх в активи;

- здійснювати страхування фінансових ризиків стосовно депозитних ставок шляхом хеджування ризику з допомогою контрактів ф'ючерс, форвард;

- здійснювати оптимізацію залучення депозитів та їх розміщення згідно стратегії мінімізації ризику та стабілізації прибутку або ж стратегії максимізації фінансового ризику та прибутку;

- досліджувати показник гепу та здійснювати постійний моніторинг кон'юнктурних змін в межах ринку банківських послуг.